

Metodika

Identifikace sociodemografických charakteristik ovlivňujících načasování odchodu do důchodu

Šlapák Milan, Holub Martin, Průša Ladislav

VÚPSV, v. v. i. Praha
2017

Metodika „Identifikace sociodemografických charakteristik ovlivňujících načasování odchodu do důchodu“ byla certifikována Ministerstvem práce a sociálních věcí ČR, osvědčení MPSV ČR o uznání certifikované metodiky č. j. MPSV-2018/53765-402. Metodika byla vytvořena s finanční podporou Technologické agentury České republiky, programu OMEGA, v rámci projektu „Faktory určující rozhodnutí o odchodu do důchodu“ identifikační kód TD03000339.

T A
Č R

Program **Omega**

Vydal Výzkumný ústav práce a sociálních věcí, v. v. i.
Praha 7, Dělnická 12
Vyšlo v roce 2017, 1. vydání, počet stran 51

Oponenti: prof. JUDr. Vilém Kahoun, Ph.D., Jihočeská univerzita v Českých
Budějovicích

prof. Ing. Jaroslav Vostatek, CSc., Vysoká škola finanční a správní, a. s.

<http://www.vupsv.cz>

© Výzkumný ústav práce a sociálních věcí, v. v. i.

Obsah:

1. Cíl metodiky	5
2. Vlastní popis metodiky	6
2.1 Navrhovaná metodika kombinuje čtyři druhy analýzy načasování odchodu do důchodu a jednotlivých charakteristik respondenta:	6
2.1.2 Analýza závislosti s použitím chí-kvadrátu	7
2.1.3 Korespondenční analýza	7
2.1.4 Logistická regrese	7
2.2 Možnost rozšiřování datového souboru	8
3. Srovnání „novosti postupů“ oproti původní metodice, případně jejich zdůvodnění, pokud se bude jednat o novou metodiku	10
4. Popis uplatnění metodiky (pro koho je určena a jakým způsobem bude uplatněna)	11
5. Ekonomické aspekty	12
6. Seznam použité literatury	12
7. Seznam publikací, které předcházely metodice	14
Přílohy metodiky	17
1. Datový soubor (na datovém nosiči přiloženém k metodice)	19
2. Dotazník	20
3. Demonstrace analýzy dle metodiky a její výsledky	29
3.1 Sekundární analýza existující literatury	29
3.2 Pearsonův chí-kvadrát test	32
3.2.1 Vazba vzdělání a časování starobního důchodu	32
3.2.2 Vazba rodinného stavu a časování starobního důchodu	33
3.2.3 Vazba nemocnosti a časování starobního důchodu	34
3.2.4 Vazba nezaměstnanosti a časování starobního důchodu	35
3.2.5 Vazba ekonomického statusu a časování starobního důchodu	36
3.2.6 Vazba povolání a časování starobního důchodu	37
3.2.7 Vazba výše příjmu a časování starobního důchodu	38
3.3 Korespondenční analýza.....	39
3.3.1 Vazba vzdělání a časování starobního důchodu.....	39
3.3.2 Vazba rodinného stavu a časování starobního důchodu	40
3.3.3 Vazba nemocnosti a časování starobního důchodu	41
3.3.4 Vazba nezaměstnanosti a časování starobního důchodu	42
3.3.5 Vazba ekonomického statusu a časování starobního důchodu	43
3.3.6 Vazba povolání a časování starobního důchodu	44
3.3.7 Vazba výše příjmu a časování starobního důchodu	45
3.4 Logistická regrese	46
3.4.1 Vazba vzdělání a časování starobního důchodu.....	46
3.4.2 Vazba rodinného stavu a časování starobního důchodu	47
3.4.3 Vazba nemocnosti a časování starobního důchodu	48
3.4.4 Vazba nezaměstnanosti a časování starobního důchodu	48

3.4.5 Vazba ekonomického statusu a časování starobního důchodu.....	49
3.4.6 Vazba povolání a časování starobního důchodu	50
3.4.7 Vazba výše příjmu a časování starobního důchodu.....	51

1. Cíl metodiky

Cílem metodiky je poskytnout uživateli nástroj k testování směrů řešení dalšího rozvoje dynamického mikrosimulačního modelu důchodového systému MPSV s ohledem na modelování rozhodnutí jedince o odchodu do starobního důchodu. Metodika poskytuje návod práce s datovým souborem pro testování hypotéz o důchodovém chování občanů a postup, jak tento datový soubor rozšiřovat. Nedílnou součástí metodiky je přiložený datový soubor připravený pro další analytickou práci odborných pracovníků ministerstva. Metodika obsahuje demonstraci testování několika hypotéz postavených na základě sekundární analýzy relevantní literatury.

V metodice jsou využity metody umožňující analýzu vztahu mezi demografickými a dalšími charakteristikami jedince a jeho důchodovým chováním. Metodika využívá vstupní data z výběrového šetření. Unikátní způsob sběru dat vyvinutý při řešení projektu umožňuje zachycení stavu myslí osoby odcházející do důchodu v okamžiku podání žádosti o důchod. To umožňuje sledovat motivaci chování žadatele o důchod bez zpětných racionalizací, kdy je dotazování zatíženo zpětnou racionalizací rozhodnutí a posouzení rozhodnutí optikou zkušenosti důchodu. Zároveň tato metoda sleduje skutečně zralé dokonané rozhodnutí, které by nebylo možno sledovat ve fázi plánování odchodu do důchodu.

Další část popisu metodiky je strukturována následovně. Navazující kapitola obsahuje vlastní popis metodologického přístupu pro identifikaci faktorů ovlivňujících rozhodování o odchodu do důchodu. Pokračují kapitoly o srovnání novosti, implementaci metodiky a využití výsledků. Na závěr metodiky je uveden přehled literatury použité a literatury předcházející metodice a ekonomická část. Jako přílohy jsou přiloženy výsledky testování relevance použití jednotlivých demografických statistik k rozvoji mikrosimulačního modelu MPSV, dotazník ve formátu využitelném pro případné další rozšiřování datového souboru a vyčištěný datový soubor ve formátu SPSS.

2. Vlastní popis metodiky

Výstupem metodiky je návrh postupu sloužící k identifikaci sociodemografických (a dalších) charakteristik, na kterých je závislé načasování odchodu do starobního důchodu, s použitím přiloženého datového souboru (2.1). Následuje návrh postupu umožňující případné rozšiřování datového souboru odběratelem (2.2). Originální datový soubor a dotazník použitý při výzkumu jsou nedílnou součástí metodiky (příloha č. 1 a příloha č. 2). Přílohou metodiky je také demonstrace možnosti použití navrhovaného postupu (příloha č. 3) a její výsledky. Následující text je vlastním popisem metodiky.

2.1 Navrhovaná metodika kombinuje čtyři druhy analýzy načasování odchodu do důchodu a jednotlivých charakteristik respondenta:

- Sekundární analýza relevantní odborné literatury a analýza relevantních dostupných datových zdrojů v České republice
- Analýza závislosti s použitím chí-kvadrátu
- Korespondenční analýza
- Logistická regrese

2.1.1 Sekundární analýza literatury a vyhodnocení datových zdrojů

Východiskem testu relevance faktorů ovlivňujících rozhodnutí o odchodu do důchodu by měla být sekundární analýza odborné literatury provedená ve vztahu k vyhodnocení kvality relevantních datových zdrojů dostupných v České republice.

Doporučené zdroje dat:

- STATMIN VZ Datový soubor dob pojištění a vyměřovacích základů, ČSSZ,
- INP Databáze nárokových podkladů pro důchodové pojištění, ČSSZ,
- INNP/NEM Databáze nemocenských dávek, ČSSZ,
- Informační systém evidence obyvatel Ministerstva vnitra ČR,
- Statistika o vývoji obyvatelstva, ČSÚ,
- Informační systém Trexima,
- Výběrové šetření pracovních sil, ČSÚ

Dalším krokem je na základě této analýzy vytvořit hypotézy o skutečnostech ovlivňujících načasování odchodu do starobního důchodu. V příloze č. 3 této metodiky uvádíme demonstraci výsledku použití tohoto postupu.

Pro testování hypotéz prostřednictvím statistických analýz se navrhuje využít datový soubor a tři statistické přístupy k analýze:

Datový soubor

Metodika je postavena na využití datového souboru z výběrového šetření. Datový soubor je nedílnou součástí této metodiky jako příloha č. 1. Tématem zdrojového výzkumu bylo zmapovat interakci mezi faktory významnými pro žadatele o důchod při rozhodování o odchodu do důchodu. Výzkum probíhal v období měsíců leden - březen na pobočkách OSSZ, PSSZ a MSSZ na území celé České republiky. Celkem bylo dotázáno 805 respondentů. Dotazovány byly osoby přicházející podat žádost o starobní důchod. Mezi žadateli o důchod převažovali ti, kteří žádali o starobní důchod ke statutární věkové hranici pro odchod do důchodu (73 %), zanedbatelný podíl tvoří respondenti, žádající o starobní důchod po přesluhování. O předčasný důchod žádala čtvrtina oslovených. Struktura mezi respondenty dle pohlaví byla vyrovnaná, ve výzkumu je zastoupená polovina žen a polovina mužů. Podobně je tomu u vzdělanostní struktury respondentů, kdy je polovina dotázaných respondentů s nižším (základní a vyučen) a polovina s vyšším vzděláním (maturita a vysokoškolské). Pro potřeby analýzy faktorů odchodu do důchodu byl u respondentů zjišťován i ekonomický status. V následných analýzách jsou respondenti rozděleni do 3 kategorií, přičemž nejvíce je v souboru zastoupeno zaměstnanců (přes 60 %), dále byly dotázány OSVČ (ne celá čtvrtina) a nejmenší podíl tvoří nezaměstnaní. Soubor obsahuje podrobné informace o rozhodnutí respondentů o odchodu do starobního důchodu a jeho důvodech. Zároveň obsahuje podrobné informace o domácnosti, ekonomické aktivitě a zdraví. Pro podrobnou analýzu motivací je důležité, že uvádí vedle hlavních důvodů odchodu do důchodu i všechny další důvody a kontext rozhodnutí. Datový soubor umožňuje i segmentaci respondentů podle oboru zaměstnání. Klíč ke kódování dle dotazníku vychází z oborů ISCO.

2.1.2 Analýza závislosti s použitím chí-kvadrátu

Jako základnější metoda testování vlivu jednotlivých sociodemografických charakteristik respondentů na časování odchodu do starobního důchodu se doporučuje analýza významnosti s použitím chí-kvadrátu (příloha č. 3.2).

2.1.3 Korespondenční analýza

Pro ověření výsledku testování se navrhuje korespondenční analýza, která je vhodným nástrojem pro odhalení preferovaného typu důchodu u jednotlivých skupin respondentů. Výsledkem analýzy je tzv. korespondenční mapa představující osy redukovaného souřadného systému, ve kterém jsou graficky zobrazeny jednotlivé kategorie obou proměnných. Limitem je, že korespondenční analýzu je možno použít pouze u proměnných, jejichž kategorie nabývají 3 a více hodnot.

2.1.4 Logistická regrese

Další metodou, navrhovanou k analýze načasování odchodu do starobního důchodu je logistická regrese. V dodaném souboru je však třeba nejprve připravit data do požadovaného formátu, kdy je třeba dle konkrétního záměru analýzy proměnné (typ žádaného důchodu a sociodemografické charakteristiky, resp.

vysvětlující proměnné) převést na binární proměnné (hodnota „0“, kdy jev nenastal, a hodnota „1“, kdy ke zkoumanému jevu došlo).

Pro demonstraci uvádíme výsledek provedené analýzy dle navrhovaného postupu (viz tabulka níže).

Tabulka č. 1 **Demonstrace identifikace sociodemografických (a dalších) charakteristik, na kterých je závislé načasování odchodu do starobního důchodu, s použitím příloženého datového souboru**

	Chí-kvadrát	Korespondenční analýza	Logistická regrese
vzdělání	NE 2	ANO	ANO
rodinný stav	1	ANO	NE
nemocnost	ANO	NE	NE
nezaměstnanost	ANO	ANO	ANO
ekonomický status	ANO	ANO	ANO
povolání	NE 3	ANO	NE
výše příjmu	ANO	ANO	ANO

Zdroj dat: datový soubor (příloha č. 1) a vlastní výpočty

Pozn. 1: Závislost nelze jednoznačně prokázat.

Pozn. 2 Test vykázal hodnotu Chí-kvadrátu 0,066. Vykazuje ale vyšší preferenci odchodu do předčasného důchodu více než 18 měsíců před dosažením věkové hranice u osob se základním vzděláním a vyučených bez maturity, naopak sníženou preferenci této cesty do důchodu u osob s maturitou a vysokoškoláků.

Pozn. 3: Test vykázal hodnotu Chí-kvadrátu 0,054. Odborné a vyšší pozice vykazují tendenci odcházet do důchodu po přesluhování.

2.2 Možnost rozšiřování datového souboru

Metoda sběru dat pro dotazování této cílové skupiny byla vyvinuta ve spolupráci s pracovníky OSSZ a PSSZ na základě zkušeností při kvalitativním výzkumu předcházejícím kvantitativnímu výzkumu a při předvýzkumu na pobočkách nositele pojištění. Vychází z toho, že rozhovor s respondentem se odehrává v citlivé situaci, kdy respondent navíc sděluje v průběhu dotazování citlivá osobní data. Tato metoda rovněž zaručuje nerušení provozu pobočky nositele pojištění, zachování diskrétnosti a v maximální možné míře i ochotu respondentů se výzkumu účastnit.

Parametry dotazování pro rozšiřování datového souboru:

- Dotazování „face-to-face metoda“
- Kvótní výběr (pohlaví, věk, vzdělání, velikost sídla, kraj)
- Ústředí ČSSZ informuje předem určené OSSZ o probíhajícím výzkumu, ty pak umožní kontaktování respondentů přímo na pobočkách.
- První kontakt s potenciálními respondenty je vhodné uskutečnit v okamžiku následujícím po vyzvednutí pořadového lístku klientem pobočky OSSZ, PSSZ či MSSZ, kdy respondent „čeká, až přijde na řadu“.
- Identifikace cílové skupiny: První dotaz tazatele směřuje na to, zda potenciální respondent jde žádat o starobní důchod. Je zejména třeba odfiltrovat osoby, které přichází žádat o pozůstalostní důchod. Tazatel by měl být vybaven informačním

letáčkem obsahujícím informace o probíhajícím šetření a jeho účelu (to vede k významnému zvýšení ochoty žadatelů o důchod se výzkumu zúčastnit).

- Pokud oslovený respondent vyjádří ochotu se výzkumu účastnit, samotný rozhovor probíhá po tom, co svou žádost na pobočce vyřídí.
- Tazatelům se doporučuje zůstat s respondentem v průběhu vyplňování dotazníku ve vstupním prostoru pobočky, pokud si respondent nepřeje jiné místo rozhovoru.
- Je třeba počítat s tím, že při dotazování vzniknou významné prostoje z důvodu nízké ochoty žadatelů o důchod k účasti na výzkumu. Z toho důvodu je třeba počítat s relativně dlouhým obdobím sběru dat a plánovat ho tak, aby nezasáhl do období přelomu roku či nástupu účinnosti nějaké legislativní změny týkající se nároku na důchod.
- Při rozšiřování souboru je třeba zvážit konkrétní účel analýz, ke kterým bude toto rozšíření sloužit. Násobně vyšší variabilitu důvodů odchodu do důchodu vykazují osoby odcházející do předčasného důchodu. Existuje proto možnost zaměřit se ve výzkumu na tyto osoby a následně soubor vybavit váhami pro přepočet na celou populaci.

3. Srovnání „novosti postupů“ oproti původní metodice, případně jejich zdůvodnění, pokud se bude jednat o novou metodiku

Ministerstvem práce a sociálních věcí (MPSV) byl s cílem predikovat dopady uvažovaných změn důchodového systému a analyzovat tyto dopady na agregátní úrovni i na úrovni každého jedince vyvinut velmi sofistikovaný model. Tento model vychází z modelu používaného výkonným týmem první tzv. Bezděkovy komise v letech 2004 a 2005. V dalších letech byl model postupně zdokonalován, aktualizován a používán pro interní potřeby MPSV a pro potřeby Poradního expertního sboru ministra financí a ministra práce a sociálních věcí v roce 2010. Výstupy z aplikace modelu jsou veřejně dostupné, mj. na webových stránkách MPSV a jsou používány při plánování pokračování důchodové reformy.

Vzhledem k tomu, že model provádí výpočet tzv. mikrokritérií, na základě reálných dat získaných z databáze ČSSZ, umožňuje hlubší vhled než jakkoli sofistikovaná analýza neosobních agregátních dat. I přes potenciálně vysokou přesnost predikce však vychází z řady zjednodušujících předpokladů. V realitě totiž nejsou k dispozici ideální a vzájemně konzistentní statistiky. Jeden z limitů pro další zvýšení jeho přesnosti představuje způsob modelování rozhodnutí jedince o tom, kdy a jakým způsobem odejde do důchodu. Proto MPSV plánuje rozšíření datové základny a propojení dalších databází umožňujících zapojit do modelování chování jedinců další faktory ovlivňující chování účastníků systému. V současnosti zohledňuje při modelování chování agentů ohledně načasování odchodu do důchodu jen pohlaví a věk.

Vytvořená metodika přináší odběrateli dosud neexistující možnost testování vlivu sociodemografických charakteristik, jako je vzdělání, ekonomická aktivita, status, rodinný stav, výše příjmu a povolání na reálné důchodové chování populace. Data byla zcela novým způsobem získávána - v okamžiku, kdy přichází respondent na pobočku nositele pojištění o důchod žádat. Tento unikátní způsob dotazování byl vyvinut a proveden za podpory nositele pojištění. Umožňuje zachytit stav mysli respondenta přímo v době rozhodování či brzy po něm, což před tímto výzkumem nebylo provedeno. Zatížení zpětným posunem interpretace rozhodnutí u důchodců, jak ho popisuje např. Shultz, Morton a Weckerle (1998), proto nezkrsluje výsledek. Stejně je vyloučena i zpětná racionalizace (Rizzoli (1985)). Metodika tedy staví na zpracování a analýze takto nového datového souboru a přináší návod, jak data analyzovat. Přináší rovněž návod, jak případně pokračovat v rozšiřování takto vytvořeného datového souboru.

4. Popis uplatnění metodiky (pro koho je určena a jakým způsobem bude uplatněna)

V mikrosimulačním modelu důchodového systému MPSV je v současnosti modelována míra pravděpodobnosti odchodu do důchodu u každého jedince dle jeho věku a dle pohlaví. Model tedy nebere v úvahu zdravotní stav, vzdělání, ekonomický status, ekonomickou aktivitu, rodinný stav ani výši příjmu jedince. To může mít vliv na výsledky modelování některých variant reforem důchodového systému na makroekonomické úrovni na příjmové i výdajové straně systému.

Odběratel je si těchto limitů současného modelu vědom a uvažuje o dalším zdokonalení modelu v tomto směru. Využitím této metodiky získá nástroj k identifikaci vztahů jednotlivých sociodemografických charakteristik a časování odchodu do důchodu v populaci. Odběratel tak bude moci plánovat rozšiřování a rozvoj mikrosimulačního modelu důchodového systému na základě kvantitativní analýzy dodaného datového souboru. Tím se zvýší efektivita využití finančních a personálních kapacit při rozvoji modelu. Metodika rovněž dává odběrateli možnost případně datový soubor rozšiřovat tak, aby zůstala zachována jeho konzistence. Metodika tedy přispěje k pracím MPSV konaným na dalším zpřesňování mikrosimulačního důchodového modelu MPSV, který je používán k projektování dopadů uvažovaných reforem důchodového systému ČR.

5. Ekonomické aspekty

Zavedení postupů uvedených v metodice nevyžaduje žádné dodatečné náklady uživatele. Ekonomický přínos není možno vyčíslit.

6. Seznam použité literatury

Bazzoli, G.: The Early Retirement Decision: New Empirical Evidence on the Influence of Health. In: The Journal of Human Resources Vol. 20, No. 2 (Spring, 1985), pp. 214-234 Dostupné z: <http://www.jstor.org/stable/146009>

Blondal, S, Scarpetta, S., (1999) (OECD): The Retirement Decision in OECD Countries Dostupné z: https://www.researchgate.net/profile/Stefano_Scarpetta/publication/246162332_Falling_Participation_Rates_Among_Older_Workers_in_the_OECD_Countries/links/5975a6efa6fdcc83488e92dc/Falling-Participation-Rates-Among-Older-Workers-in-the-OECD-Countries.pdf

Bringberg, B, D., Jaccard, J. 1989: Multiple perspectives on Dyadic Decision Making. In D. Brinberg a J. Jaccard (Eds.), Dyadic decision making (p.286-310) Springer-Verlag ISBN -13:978-1-4612-8136-8

Disney, R., C. Emmerson, and M. Wakefield (2006). Ill health and retirement in Britain: A panel data-based analysis. *Journal of Health Economics* 24 (4), 621-649. Dostupné z: <https://pdfs.semanticscholar.org/6b1b/4a1a92a890b770281958ce3bcc26bd27f426.pdf>

Hayward, M., D., Friedman, S., Chen, H. (1998): Career Trajectories and Older Men's Retirement. Dostupné z: <http://140.119.115.26/bitstream/140.119/29228/1/99.pdf>

MPSV (2006): Závěrečná zpráva - výkonný tým. Dostupné z: https://www.mpsv.cz/files/clanky/2235/zaverecna_zprava.pdf

OECD 2006: Live Longer, Work Longer. ISBN-92-64-035877

Szinovacz, M., E. (1989): Decision-making on retirement timing. In D. Brinberg a J. Jaccard (Eds.), Dyadic decision making (p.286-310) Springer-Verlag ISBN 13:978-1-4612-8136-8 Springer-Verlag ISBN 13:978-1-4612-8136-8

Taylor, M. A. a Shore, L. M. (1995): Predictors of planned retirement age: An application of Beehr's model. *Psychology and Aging* 1995. Dostupné z: <http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.508.7228&rep=rep1&type=pdf>

Talaga, J. A., & Beehr, T. A. (1995). Are there gender differences in predicting retirement decisions? *Journal of Applied Psychology*, 80(1), 16-28. <http://psycnet.apa.org/doiLanding?doi=10.1037%2F0021-9010.80.1.16>

Wang, M. a Shultz, K. (2010): Employee Retirement: A Review and Recommendations for Future. *Journal of Management* 39, 172-206. Dostupné z: <http://journals.sagepub.com/doi/abs/10.1177/0149206309347957?journalCode=joma>

Williamson, J., B., McNamara, T., K. (2003): Interrupted Trajectories and Labor Force Participation. Dostupné z: <http://journals.sagepub.com/doi/pdf/10.1177/0164027502250015>

7. Seznam publikací, které předcházely metodice

2016

Analýza české veřejné správy v okolí českého penzijního systému: rodinná politika, zdravotní péče, dlouhodobá péče, bydlení, nezaměstnanost a sociální podpora; jejich propojení s důchodovým systémem. HOLUB, Martin - ŠLAPÁK, Milan

Návrh úprav systému financování ošetrovatelské a rehabilitační péče v pobytových zařízeních sociálních služeb - certifikovaná metodika. PRŮŠA, Ladislav - LANGHAMROVÁ, Jana - HOLUB, Martin - BAREŠ, Pavel

Zohlednění dob výchovy dětí v systému důchodového zabezpečení. HOLUB, Martin

Analýza způsobu sociálního zabezpečení invalidů z mládí. HOLUB, Martin - ŠLAPÁK, Milan

2015

Deset let důchodového pojištění v ČR jako členské země EU. HOLUB, Martin - ŠLAPÁK, Milan

Informování občanů o nabytých důchodových právech a souvisejících skutečnostech nositelem pojištění. ŠLAPÁK, Milan - SVOBODOVÁ, Kamila - ŠTASTNÁ, Anna - HOLUB, Martin

Přehodnocení podoby institutu pozůstalostních důchodů ve světle demografických změn. HOLUB, Martin - ŠLAPÁK, Milan

Způsob sociálního zabezpečení invalidů z mládí ve vybraných zemích EEA HOLUB, Martin - ŠLAPÁK, Milan

Srovnání invalidizace v ČR a v některých evropských zemích. HOLUB, Martin - SUCHOMELOVÁ, Mirjam - ŠVEHLOVÁ, Katarína

Způsoby automatického přizpůsobení důchodového věku naději dožití v zemích EU. HOLUB, Martin - POLLNEROVÁ, Štěpánka - ŠLAPÁK, Milan

Způsob a důvody stanovení maximálního vyměřovacího základu pro pojistné. HOLUB, Martin - ŠLAPÁK, Milan

Možnost zavedení sdílení vyměřovacích základů pro stanovení důchodových práv a zohlednění mimomanželských forem soužití při stanovení důchodových práv. HOLUB, Martin - ŠLAPÁK, Milan

Minimální podmínky pro nárok na starobní důchod. HOLUB, Martin - ŠLAPÁK, Milan

Procesy periodického hodnocení důchodového systému ve vybraných světových zemích. HOLUB, Martin

Možnosti souběhu výplaty starobního důchodu a příjmu z výdělečné činnosti. ŠLAPÁK, Milan - HOLUB, Martin

Dostupnost služeb sociální péče ve správních obvodech obcí s rozšířenou působností. PRŮŠA, Ladislav - HOLUB, Martin - ŠLAPÁK, Milan

Náklady na poskytování ošetrovatelské a rehabilitační péče v pobytových zařízeních sociálních služeb. PRŮŠA, Ladislav - LANGHAMROVÁ, Jana - BAREŠ, Pavel - HOLUB, Martin

Vybrané aspekty péče o seniory z hlediska sociálního začleňování. PRŮŠA, Ladislav - BAREŠ, Pavel - HOLUB, Martin - ŠLAPÁK, Milan

2013

Sociálně-ekonomické postavení osob samostatně výdělečně činných v ČR v hospodářské krizi a souvislosti se systémem sociálního zabezpečení. PRŮŠA, Ladislav - VLACH, Jan - HOLUB, Martin - KROUPA, Aleš - SZABO, Július - VANČUROVÁ, Alena

2012

Ke změnám v penzijním připojištění a doplňkovému penzijnímu spoření. HOLUB, Martin

2011

Zaměstnanecká schémata penzijního pojištění ve vybraných státech EU, Švýcarsku a USA. MUSILOVÁ, Zdeňka - ŠLAPÁK, Milan - HOLUB, Martin

Ke změnám v zákoně o důchodovém pojištění účinným po 30. září 2011. HOLUB, Martin

The Sustainability of Pension Systems through the Assessment of the Pension Base Calculation. HOLUB, Martin

2010

Sociální Evropa - problémy a perspektivy. HOLUB, Martin

The assessment of the pension base calculation. HOLUB, Martin

Vývoj hlavních ekonomických a sociálních ukazatelů České republiky 1990-2009. Bulletin No 25. HÖHNE, Sylva - ŠTASTNÁ, Anna - HOLUB, Martin - KOZELSKÝ, Tomáš

Solidarita versus ekvivalence v českém důchodovém pojištění pohledem Ústavního soudu. HOLUB, Martin

Rozhodnutí Ústavního soudu nemusí nutně znamenat dramatický zásah do důchodového systému. HOLUB, Martin

Dedikace: Metodika je výsledkem řešení výzkumného projektu č. TD03000339 – Faktory určující rozhodnutí o odchodu do důchodu.

Podíl práce autorů:

Martin Holub 45 %

Milan Šlapák 45 %

Ladislav Průša 10 %

Jména oponentů:

prof. JUDr. Vilém Kahoun, Ph.D.

prof. Ing. Vojtěch Krebs, CSc.

Přílohy metodiky

1. Datový soubor (na datovém nosiči přiloženém k metodice)

2. Dotazník

FAKTORY OVLIVŇUJÍCÍ ODCHOD DO DŮCHODU

TAZATEL:

RESPONDENT:

Dobrý den, jsem tazatel(ka) společnosti SC&C a provádíme výzkum, který se týká faktorů odchodu do důchodu. Vaše názory jsou pro nás velmi cenné a nenahraditelné. Zdržím Vás zhruba 25 minut.

A. **Podáváte žádost o starobní důchod?**

1. Ano
2. Ne → KONEC FILTR

B. **Pobíráte invalidní důchod III. STUPNĚ?**

1. Ano → KONEC FILTR
2. Ne

C. **Jak daleko jste při podávání žádosti o důchod?**

1. Jen se jdu zeptat- → KONEC FILTR
2. Chtěl jsem podat žádost, ale řekli mi, že ještě nemám na důchod nárok- **POKRAČUJ**
3. Chtěl jsem podat žádost, ale řekli mi, že ještě musím doplnit nějaké informace – **POKRAČUJ**
4. Zrovna jsem podal žádost- **POKRAČUJ**
5. Žádost jsem podal již dříve (jdu doplnit informace)- → KONEC FILTR
6. Důchod již pobírám-KONEC

Q1. Podal/a jste žádost:

1. o předčasný starobní důchod
2. o řádný starobní důchod (při dosažení důchodového věku)
3. o odložený starobní důchod – tzv. přesluhování, práce „na procenta“

FILTR: odpovídá jen Q1 odpověď 1:

Q1_1. O kolik měsíců / let odcházíte dříve do důchodu? _____ měsíců / _____ let

VŠICHNI:

SHARE1: Co je podle Vás výhodné při dnes platných pravidlech?

	bylo by to pro mne výhodné	bylo by to pro mne nevýhodné	nevím
a) Kdybych šel/šla do předčasného důchodu	1	2	9
b). Kdybych začal/a pobírat důchod přesně ve věku, kdy dosáhnu důchodového věku	1	2	9
c) Kdybych odložil/a žádost o důchod na později, než jak to pro mě vyplývá ze zákona s tím, že až později zažádám o celý důchod, bude vyšší, než kdybych jej začal/a brát hned	1	2	9
d) Kdybych zvolil/a po dosažení důchodového věku částečný (poloviční) důchod a dál bych pracoval/a s tím, že až později zažádám o celý důchod, bude vyšší, než kdybych ho začal/a brát hned	1	2	9

VŠICHNI:

Q1a. Kdy dosáhnete/ kdy jste dosáhl/a důchodového věku? (měsíc, rok)

_____ měsíc / _____ rok

Q1b. Který z výroků vystihuje Vaši situaci:

- 1.Vím dlouhodobě přesně, kdy mi vznikl/vznikne nárok na starobní/předčasný důchod
- 2.Vím dlouhodobě přibližně, kdy mi vznikl/vznikne nárok na starobní/předčasný důchod a přesně jsem si to zjistil/zjistím v poslední/nejbližší době
- 3.Nevěděl/a jsem, kdy mi vznikl/vznikne nárok na starobní/předčasný důchod a na termín mého odchodu do důchodu to nemělo žádný vliv
- 4.Nevěděl/a jsem, kdy mi vznikl/vznikne nárok na starobní/předčasný důchod, kdybych to věděl/a, žádal/a bych o důchod jindy (například dříve)

Q1c. Od kterého měsíce žádáte výplatu důchodu? (měsíc, rok)

_____ měsíc / _____ rok

Q1d. Rozhodněte, které tvrzení Vás více vystihuje:

1. Termín odchodu do důchodu jsem přizpůsobil/a tomu, aby výpočet výše důchodu byl pro mě výhodnější.
2. Termín odchodu do důchodu, jsem nepřizpůsobil/a tomu, aby výpočet výše důchodu byl pro mě výhodnější?
3. Nevím/Nerozhodoval jsem se dle výše důchodu.

Q2. S kým jste podání žádosti probíral/a? (možnost více odpovědí)

1. Kolegové
2. Partner/partnerka
3. Rodina – děti, jiní příbuzní
4. Přátelé/kamarádi
5. S nikým
6. Na OSSZ
7. S účetní/m
8. Se zaměstnavatelem/vedením firmy
9. Někdo jiný: _____
10. Nevím

Q4. Jakou výši důchodu budete mít? Kč

99 – vůbec nevím → jdi na Q4a)

98- nechci odpovědět

Q4a) Zkuste se pokusit určit výši důchodu pomocí kategorií:

1. do 6 000 Kč	8. 18 000 - 20 000 Kč
2. 6 000 - 8 000 Kč	9. 20 000 - 22 000 Kč
3. 8 000 - 10 000 Kč	10. 22 000 - 24 000 Kč
4. 10 000 - 12 000 Kč	11. 24 000 - 26 000 Kč
5. 12 000 - 14 000 Kč	12. 26 000 - 28 000 Kč
6. 14 000 - 16 000 Kč	13. 28 000 - 30 000 Kč
7. 16 000 - 18 000 Kč	14. 30 000 Kč a více

Q5. Odkud tu částku víte? - možné označit víc odpovědí

1. OSSZ (správa sociálního zabezpečení)
2. Kalkulátor na internetu
3. Odhaduji
4. Spočítal/a mi to účetní/kolegové
5. Jinak: _____

Q6. Pokryje tato částka Vaše životní potřeby?

1. Určitě ano
2. Spíše ano
3. Spíše ne
4. Určitě ne

Q7. Byl/a byste ochoten/na odložit odchod do důchodu o jeden rok, pokud by se tím zvýšil Váš důchod?

1. Ano
2. Ne

FILTR: odpovídá jen Q7 odpověď 1:

Q7 a) O jakou částku by se musel Váš měsíční důchod zvýšit, abyste odložil/a žádost o důchod o jeden rok?

_____ Kč 99 vůbec nevím

formulace tazatelem (PŘEDČASNÝ/STAROBNÍ DŮCHOD) podle Q1

Q9. Představte si, že byste měl/a nárok na (předčasný/řádný/odložený) starobní důchod až za rok. Co byste dělal/a:

1. zůstal/a bych v práci a pracoval/a jako dosud
2. odešel/la bych ze současné práce a našel/la bych si něco jiného a zažádal/a bych o (předčasný) důchod až za rok,
3. chtěl bych si v práci zkrátit úvazek,
4. byl bych ten rok pravděpodobně nezaměstnaný,
5. byl bych ten rok pravděpodobně na nemocenské,
6. zažádal bych pravděpodobně o invalidní důchod,
7. udělal bych něco jiného: _____
8. nevím, co bych v takovém případě dělal/a
9. zažádal bych o předčasný důchod (pro ty, co měli jít do řádného starobního důchodu)

formulace podle Q1

Q10. Jaké jsou Vaše důvody pro podání žádosti o (předčasný) důchod? – (možnost zaškrtnout více odpovědí)

Q10a) A jaký důvod je ten hlavní? Pouze jeden z důvodů označených v otázce 10

TAZATEL: PŘEDLOŽTE RESPONDENTOVÍ KARTIČKY, ABY VYBRAL VŠECHNY DŮVODY

	všechny důvody	hlavní důvod
1. Přišel/a jsem o práci a nechci si už žádnou hledat	1	1
2. Přišel/a jsem o práci a nedaří se mi žádnou už najít	2	2
3. Nechci už dál pracovat, tak odcházím z práce	3	3
4. Má práce je fyzicky moc náročná	4	4
5. V práci nestačím tempu	5	5
6. Má práce mě moc stresuje	6	6
7. Má práce je monotónní	7	7
8. Bojím se, že v práci nestačím na novoty	8	8
9. V práci o ničem nerozhoduji	9	9
10. V práci panuje konfliktní atmosféra	10	10
11. Nejsem zdravý	11	11
12. Budu pečovat o vnoučata	12	12
13. Budu pečovat o rodiče	13	13
14. Budu pečovat o rodiče mého partnera/partnerky	14	14
15. Budu pečovat o nemohoucího partnera/partnerku	15	15
16. Čekal/a jsem až půjde i partner/ka	16	16
17. Partner/ka je již v důchodu, tak odcházím také	17	17

18. Dosáhl/a jsem zákonného důchodového věku	18	18
19. Jiný důvod – prosím vypíšte	19	19

Jiný důvod: _____

Q10b. Plánujete s pobíráním důchodu v nejbližších letech pracovat?

1. Ano, stejně jako dosud
2. Ano, ale snížím si úvazek
3. Ano, začnu podnikat
4. Ne

Q12. Do jaké míry souhlasíte či nesouhlasíte s následujícími výroky? (např. v případě partnera/partnerky)

	určitě nesouhlasím	spíše nesouhlasím	spíše souhlasím	určitě souhlasím
1) Jsem natolik finančně zajištěn/a, že důchod od státu není pro mne směrodatný	1	2	3	4
2) Je finančně výhodné odejít do důchodu co nejdříve	1	2	3	4
3) Má práce je fyzicky moc náročná	1	2	3	4
4) Má práce mě moc stresuje	1	2	3	4
5) Má práce je monotónní	1	2	3	4
6) Bojím se, že v práci nestačím na novoty	1	2	3	4
7) V práci o ničem nerozhoduji	1	2	3	4
8) V práci panuje konfliktní atmosféra	1	2	3	4
9) Jsem si jist svou prací	1	2	3	4
10) Pracuji s plným nasazením	1	2	3	4

	určitě nesouhlasím	spíše nesouhlasím	spíše souhlasím	určitě souhlasím
11) Má práce mě baví	1	2	3	4
12) Mám možnost si po dohodě upravit pracovní úvazek	1	2	3	4
13) Při pobírání důchodu budu pracovat z finančních důvodů	1	2	3	4
14) Mám možnost pracovní náplň upravit, pokud bych fyzicky nestačil/a	1	2	3	4
15) Cítím se fyzicky zdravý	1	2	3	4
16) Můj/má životní partner/ partnerka je zdravý/á	1	2	3	4
17) U mne v práci panuje diskriminace starších	1	2	3	4
18) V práci si mě váží	1	2	3	4
19) Chci si v důchodu zachovat životní styl, jaký jsem měl/a před odchodem do důchodu	1	2	3	4
20) Vidím život v důchodu jako kompenzaci za dobu, kdy jsem musel/a chodit do práce	1	2	3	4

Q13. Jak zvládáte následující činnosti?

	1) vůbec nezvládám	2) spíše nezvládám	3) spíše zvládám	4) velmi dobře zvládám
1) Vyjít schody do 3. patra bez přerušení	1	2	3	4
2) Stát (např. ve frontě) 10 minut	1	2	3	4
3) Vyhledat na internetu konkrétní odjezd a příjezd vlaku	1	2	3	4
4) Odnést v rukou tašky s nákupem, které váží 10 kg	1	2	3	4
5) Objednat zboží na internetu (např. koupit knihu)	1	2	3	4
6) Doběhnout autobus/tramvaj	1	2	3	4
7) Vyplnit daňové přiznání	1	2	3	4
8) Vysvětlit anglicky cizinci cestu, na kterou se ptá	1	2	3	4
9) Cvičit každý den	1	2	3	4
10) Chodit na preventivní lékařské prohlídky	1	2	3	4

Q14. Do jaké míry se v současné době věnujete následujícím činnostem? Q15. A jak plánujete, že to bude v prvních letech důchodu? 1= vůbec ne, 2 = výjimečně, 3 = občas 4 = velmi často , 99 – netýká se

<i>Nejprve současná situace a potom budoucí situace V případě, že se daná situace respondenta netýká, tak zaškrtněte v příslušném řádku sloupec „Netýká se“ (např. když už nemají rodiče)</i>	netýká se	současná situace	v prvních 3 až 5 letech po přiznání důchodu
1) Péče o vnoučata			
2) Péče o rodiče			
3) Péče o rodiče mého partnera/partnerky			
4) Péče o nemohoucího partnera/partnerku			
5) Placené práce (zaměstnání)			
6) Práce v domácnosti/na zahradě atd.			
7) Dobrovolnická práce (spolky, kluby atd.)			
8) Zájmy /hobby/cestování			
9) Čas trávený s rodinou			
10) Studium, vzdělávání se			
11) Čas trávený s přáteli			

Q16. Nyní by nás zajímala Vaše současná situace v profesi a příjmech.

Q17. A také se pokuste podívat do budoucnosti – jak očekáváte, že to bude v prvních letech důchodu?

Využijte stupnici:

1. do 6 000 Kč	
2. 6 000 - 8 000 Kč	10. 22 000 - 24 000 Kč
3. 8 000 - 10 000 Kč	11. 24 000 - 26 000 Kč
4. 10 000 - 12 000 Kč	12. 26 000 - 28 000 Kč
5. 12 000 - 14 000 Kč	13. 28 000 - 30 000 Kč
6. 14 000 - 16 000 Kč	14. 30 000 Kč a více
7. 16 000 - 18 000 Kč	
8. 18 000 - 20 000 Kč	
9. 20 000 - 22 000 Kč	

	současná situace	v prvních 3 až 5 letech po přiznání důchodu
1) Výše osobního měsíčního čistého příjmu	Kč	Kč
2) Výše měsíčního čistého příjmu Vaší domácnosti	Kč	Kč
3) Vaše osobní životní náklady – měsíčně	Kč	Kč
4) Životní náklady Vaší domácnosti – měsíčně	Kč	Kč

<p>5) Do které kategorie zaměstnání byste se zařadil/a? <i>V případě současné situace uveďte, prosím, profesi, které jste se věnoval/a nejvíce let ve svém životě (např. pokud jste 20 let pracoval/a jako učitel/ka na základní škole a poslední 2 roky jste dělal/a účetní, tak se zařadte jako učitel/ka)</i></p>	<p>0) Zaměstnanci v ozbrojených silách (generálové, poddůstojníci, vojáci z povolání) 1) Vedoucí a řídicí pracovníci + zákonodárci (např. starosta, poslanec, ředitel, jednatel, náměstek a top management) 2) Specialisté (např. učitelé, architekt, umělec, hlavní účetní, právník, novinář, vědec, samostatný stavební inženýr, překladatel, grafik) 3) Odborné a technické pozice (mistři, pilot, stavební technik, laborant, záchranář, šéfkuchař, celník, detektiv / kriminalista, nákupčí, zdravotní sestra) 4) Úřední práce (např. asistentka, účetní, bankovní úředník, knihovník, recepční) 5) Obchod (např. prodavačka, pokladní, model/ka, prodejce, obsluha čerpací stanice) 6) Služby (např. kadeřník, číšník, kuchař, masér, pohřební služba, ošetřovatel, hasič, policista) 7) Řemeslníci a opraváři (např. zedník, elektrikář, švadlena, instalatér, klenotník, truhlář) 8) Dělník, obsluha strojů, řidič (např. řidič autobusu, obsluha strojů obecně, traktorista, jeřábník, strojvedoucí) 9) Nekvalifikovaný pracovník (např. vrátný, uklízečka, pomocný pracovník) 10) Pracovník v zemědělství (např. zahradník, rybář, farmář, chovatel, pěstitel, lesník) 95) NEPRACUJI</p>	<p>0) Zaměstnanci v ozbrojených silách (generálové, poddůstojníci, vojáci z povolání) 1) Vedoucí a řídicí pracovníci + zákonodárci (např. starosta, poslanec, ředitel, jednatel, náměstek a top management) 2) Specialisté (např. učitelé, architekt, umělec, hlavní účetní, právník, novinář, vědec, samostatný stavební inženýr, překladatel, grafik) 3) Odborné a technické pozice (mistři, pilot, stavební technik, laborant, záchranář, šéfkuchař, celník, detektiv / kriminalista, nákupčí, zdravotní sestra) 4) Úřední práce (např. asistentka, účetní, bankovní úředník, knihovník, recepční) 5) Obchod (např. prodavačka, pokladní, model/ka, prodejce, obsluha čerpací stanice) 6) Služby (např. kadeřník, číšník, kuchař, masér, pohřební služba, ošetřovatel, hasič, policista) 7) Řemeslníci a opraváři (např. zedník, elektrikář, švadlena, instalatér, klenotník, truhlář) 8) Dělník, obsluha strojů, řidič (např. řidič autobusu, obsluha strojů obecně, traktorista, jeřábník, strojvedoucí) 9) Nekvalifikovaný pracovník (např. vrátný, uklízečka, pomocný pracovník) 10) Pracovník v zemědělství (např. zahradník, rybář, farmář, chovatel, pěstitel, lesník) 95) NEPRACUJI</p>
---	---	---

Q18. Zajímá nás Váš osobní názor. Do kolika let je dle Vašeho názoru možné ve Vaší profesi pracovat? Máme na mysli profesi, které jste se věnoval/a většinu života.

Této profesi je možné se věnovat do _____ let.

Q19. Kolik měsíců jste přibližně v posledních pěti letech byl/byla v pracovní neschopnosti ze zdravotních důvodů?

Q20. Kolik měsíců jste přibližně v posledních pěti letech byl/byla veden/a v evidenci úřadu práce jako nezaměstnaný/á?

Q21. Pobíráte, nebo někdy v budoucnu budete pobírat důchod ze zahraničí?

1. Ano
2. Ne
3. Nevím

Nyní už pouze doplníme některé sociodemografické údaje:

S1. V současné době jste:

1. Zaměstnanec – plný úvazek
2. Zaměstnanec – částečný úvazek
3. OSVČ / podnikatel
4. Nezaměstnaný
5. Invalidní důchodce
6. Jiné: _____

S2. V jakém měsíci a roce jste se narodil/a? MĚSÍC: _____ ROK: _____

S3. Kolik členů má Vaše domácnost? _____

S4. Jak vysoké má Vaše domácnost úspory? Jde nám o hrubý odhad.

1. žádné
2. do 50 tisíc Kč
3. 50 – 100 tisíc Kč
4. 100 – 200 tisíc Kč
5. 200 – 500 tisíc Kč
6. více než 500 tisíc Kč

S5. Kolik jste vychoval/a děti? _____

S6. Kolik máte vnoučat? _____

S7. V jakém kraji trvale žijete?

- 1) Hlavní město Praha
- 2) Středočeský
- 3) Jihočeský
- 4) Plzeňský
- 5) Karlovarský
- 6) Ústecký

- 7) Liberecký
- 8) Královéhradecký
- 9) Pardubický
- 10) Kraj Vysočina
- 11) Jihomoravský
- 12) Olomoucký
- 13) Zlínský
- 14) Moravskoslezský

S8. Kolik obyvatel má obec/město, kde trvale žijete?

- 1) Vesnice do 999 obyvatel
- 2) Obec 1 000 – 1 999 obyvatel
- 3) Obec s 2 000 – 4 999 obyvateli
- 4) Město s 5 000 – 19 999 obyvateli
- 5) Město s 20 000 – 49 999 obyvateli
- 6) Město s 50 000 – 99 999 obyvateli
- 7) Velkoměsto nad 100 000 obyvatel
- 8) *Nevím*

S9. Pohlaví

1. Muž
2. Žena

S10. Jaké je Vaše nejvyšší ukončené vzdělání?

1. Základní
2. Vyučen/a (bez maturity)
3. Středoškolské s maturitou
4. Vysokoškolské (VOŠ, Bc., Mgr., Ing., PhD. Atd.)

S11. Jaký je Váš rodinný stav?

1. Svobodný/á
2. Ženatý/vdaná nebo žiji v trvalém vztahu
3. Ovdovělý/á
4. Rozvedený/á

VELMI DĚKUJEME ZA ROZHOVOR!

Uveďte prosím připomínky nebo poznámky k dotazníku:

3. Demonstrace analýzy dle metodiky a její výsledky

3.1 Sekundární analýza existující literatury

Jako východisko pro testování relevance sledování jednotlivých faktorů s cílem dále rozvíjet mikrosimulační důchodový model MPSV slouží v metodice sekundární analýza existující odborné literatury. Ta byla provedena s ohledem na to, zda existuje datový zdroj použitelný pro rozšíření datové základny mikrosimulačního modelu. K tomuto účelu lze použít následující zdroje dat:

- STATMIN VZ Datový soubor dob pojištění a vyměřovacích základů, ČSSZ,
- INP Databáze nárokových podkladů pro důchodové pojištění, ČSSZ,
- INNP/NEM Databáze nemocenských dávek, ČSSZ,
- Informační systém evidence obyvatel Ministerstva vnitra ČR,
- Statistika o vývoji obyvatelstva, ČSÚ,
- Informační systém Trexima,
- Výběrové šetření pracovních sil, ČSÚ.

Zahraniční výzkum zabývající se odchodem do starobního důchodu a jeho načasováním vychází z jiných podmínek důchodového zabezpečení daných národními systémy (např. podniková schémata druhého pilíře a jejich pobídky pro odchod do předčasného důchodu hrají v zámořských studiích významnou roli atd.). Chování jedinců, které může být realitě ČR dosti vzdálené. V podmínkách České republiky je třeba proto závěry zahraničních výzkumníků vhodné prověřit. Následující tabulka v prvním sloupci uvádí sociodemografickou charakteristiku, která dle hypotézy ovlivňuje načasování odchodu do důchodu. Ve druhém sloupci jsou uvedeny zdroje, ze kterých bylo čerpáno. Ve třetím sloupci je uveden příslušný zdroj dat, který lze v tom směru použít k rozšíření datové základny mikrosimulačního modelu.

Tabulka č. 2 Tabulka demonstrující sedm hypotéz o sociodemografických charakteristikách ovlivňujících načasování odchodu do starobního důchodu

	Odborná literatura popisující interakci mezi příslušnou sociodemografickou charakteristikou a načasováním odchodu do důchodu	
Vzdělání	<ul style="list-style-type: none"> - Blondal, S, Scarpetta, S., (1999) (OECD): The Retirement Decision in OECD Countries Dostupné z: https://www.researchgate.net/profile/Stefano_Scarpetta/publication/246162332_Falling_Participation_Rates_Among_Older_Workers_in_the_OECD_Countries/links/5975a6efa6fdcc83488e92dc/Falling-Participation-Rates-Among-Older-Workers-in-the-OECD-Countries.pdf 	Statistika o vývoji obyvatelstva, ČSÚ
Rodinný stav	<ul style="list-style-type: none"> - Szinovacz, M., E. (1989): Decision-making on retirement timing. In D. Brinberg a J. Jccard (Eds.), Dyadic decision maing (p.286-310)Springer-Verlag ISBN -13:978-1-4612-8136-8nger-Verlag ISBN -13:978-1-4612-8136-8 - Bringberg, B, D., Jaccard, j. 1989: Multiple perspecitves on Dyadic Decision Making. In D. Brinberg a J. Jccard (Eds.), Dyadic decision maing (p.286-310) Springer-Verlag, ISBN -13:978-1-4612-8136-8 	Informační systém evidence obyvatel, Ministerstvo vnitra ČR
Nemocnost	<ul style="list-style-type: none"> - Hayward, M., D., Friedman, S., Chen, H. (1998): Career Trajectories and Older Men's Retirement. Dostupné z: http://140.119.115.26/bitstream/140.119/29228/1/99.pdf - Williamson, J., B., McNamara, T., K. (2003):Interrupted Trajectories and Labor Force Participation . Dostupné z: http://journals.sagepub.com/doi/pdf/10.1177/0164027502250015 - Disney, R., C. Emmerson, and M. Wakefield (2006). Ill health and retirement in Britain: A panel data-based analysis. Journal of Health Economics 24 (4), 621–649. Dostupné z: https://pdfs.semanticscholar.org/6b1b/4a1a92a890b770281958ce3bcc26bd27f426.pdf 	INNP/NEM Databáze nemocenských dávek, ČSSZ
Nezaměstnanost	<ul style="list-style-type: none"> - Hayward, M., D., Friedman, S., Chen, H. (1998): Career Trajectories and Older Men's Retirement. Dostupné z: http://140.119.115.26/bitstream/140.119/29228/1/99.pdf - Blondal, S, Scarpetta, S., (1999) (OECD): The Retirement Decision in OECD Countries Dostupné z: https://www.researchgate.net/profile/Stefano_Scarpetta/publication/246162332_Falling_Participation_Rates_Among_Older_Workers_in_the_OECD_Countries/links/5975a6efa6fdcc83488e92dc/Falling-Participation-Rates-Among-Older-Workers-in-the-OECD-Countries.pdf 	INP Databáze nárokových podkladů pro důchodové pojištění, ČSSZ
Ekonomický status	<ul style="list-style-type: none"> - Hayward, M., D., Friedman, S., Chen, H. (1998): Career Trajectories and Older Men's Retirement. Dostupné z: http://140.119.115.26/bitstream/140.119/29228/1/99.pdf - Blondal, S, Scarpetta, S., (1999) (OECD): The Retirement Decision in OECD Countries Dostupné z: https://www.researchgate.net/profile/Stefano_Scarpetta/publication/246162332_Falling_Participation_Rates_Among_Older_Workers_in_the_OECD_Countries/links/5975a6efa6fdcc83488e92dc/Falling-Participation-Rates-Among-Older-Workers-in-the-OECD-Countries.pdf 	Výběrové šetření pracovních sil, ČSÚ

	Odborná literatura popisující interakci mezi příslušnou sociodemografickou charakteristikou a načasováním odchodu do důchodu	
Povolání	<ul style="list-style-type: none"> - Bringberg, D., Jaccard, j. 1989: Dyadic Decision Making Springer-Verlag ISBN -13:978-1-4612-8136-8 - Szinovacz, M., E. (2006): Decision-making on retirement timing. In D. Brinberg a J. Jccard (Eds.), Dyadic decision maing (p.286-310) Springer-Verlag ISBN -13:978-1-4612-8136-8 - OECD 2006: Live Longer, Work Longer – ISBN-92-64-035877 - Blondal, S, Scarpetta, S., (1999) (OECD): The Retirement Decision in OECD Countries Dostupné z: https://www.researchgate.net/profile/Stefano_Scarpetta/publication/246162332_Falling_Participation_Rates_Among_Older_Workers_in_the_OECD_Countries/links/5975a6efa6fdcc83488e92dc/Falling-Participation-Rates-Among-Older-Workers-in-the-OECD-Countries.pdf 	Informační systém Trexima
Výše příjmu	<ul style="list-style-type: none"> - Bazzoli, G. The Early Retirement Decision: New Empirical Evidence on the Influence of Health. In: The Journal of Human Resources Vol. 20, No. 2 (Spring, 1985), pp. 214-234 - Bringberg, B, D., Jaccard, j. 1989: Multiple perspicitves on Dyadic Decision Making. In D. Brinberg a J. Jccard (Eds.), Dyadic decision maing (p.286-310)Springer-Verlag ISBN -13:978-1-4612-8136-8OECD 2006: Live Longer, Work Longer – ISBN-92-64-035877 	Výběrové šetření pracovních sil, ČSÚ

3.2 Pearsonův chí-kvadrát test

3.2.1 Vazba vzdělání a časování starobního důchodu

Tabulka č. 3 **Struktura žadatelů o důchod podle načasování odchodu do důchodu a vzdělání**

Crosstab							
		Odchod do důchodu:				Total	
		18 a více měsíců dříve	do 18 měsíců dříve	řádný starobní důchod	odložený starobní důchod		
Count	Vzdělání	ZŠ, VYUČ	52 _a	43 _a	293 _a	12 _a	400
		Maturita, VŠ	29 _a	39 _a	290 _a	18 _a	376
	Total	81	82	583	30	776	
% within Vzdělání	Vzdělání	ZŠ, VYUČ	13,0%	10,8%	73,3%	3,0%	100,0%
		Maturita, VŠ	7,7%	10,4%	77,1%	4,8%	100,0%
	Total	10,4%	10,6%	75,1%	3,9%	100,0%	
Sign Scheme	Vzdělání	ZŠ, VYUČ	+	o	o	o	
		Maturita, VŠ	-	o	o	o	

Each subscript letter denotes a subset of Odchod do důchodu: categories whose column proportions do not differ significantly from each other at the ,05 level.

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-	7,206 ^a	3	,066
Likelihood Ratio	7,298	3	,063
Linear-by-Linear Association	6,466	1	,011
N of Valid	776		

a. 0 cells (0,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 14,54.

Zdroj: Šetření „Faktory odchodu do důchodu“, 2017

Výsledek analýzy ukázal, že dosažené vzdělání nemá dle vypočtené hladiny významnosti jednoznačný vliv na rozhodnutí o načasování odchodu do důchodu.

3.2.2 Vazba rodinného stavu a časování starobního důchodu

Tabulka č. 4 **Struktura žadatelů o důchod podle načasování odchodu do důchodu a rodinného stavu**

Crosstab							
			Odchod do důchodu:				Total
			18 a více měsíců dříve	do 18 měsíců dříve	řádný starobní důchod	odložený starobní důchod	
Count	Rodinný stav	Svobodný	7 _a	0 _b	18 _{a,b}	1 _{a,b}	26
		Vdaná, ženatý, v trvalém vztahu	58 _a	58 _a	426 _a	21 _a	563
		Ovdovělý	4 _a	4 _a	34 _a	2 _a	44
		Rozvedený	12 _a	20 _a	104 _a	6 _a	142
	Total	81	82	582	30	775	
% within Rodinný stav	Rodinný stav	Svobodný	26,9%	0,0%	69,2%	3,8%	100,0%
		Vdaná, ženatý, v trvalém vztahu	10,3%	10,3%	75,7%	3,7%	100,0%
		Ovdovělý	9,1%	9,1%	77,3%	4,5%	100,0%
		Rozvedený	8,5%	14,1%	73,2%	4,2%	100,0%
	Total	10,5%	10,6%	75,1%	3,9%	100,0%	
Sign Scheme	Rodinný stav	Svobodný	++	o	o	o	
		Vdaná, ženatý, v trvalém vztahu	o	o	o	o	
		Ovdovělý	o	o	o	o	
		Rozvedený	o	o	o	o	
	Total						

Each subscript letter denotes a subset of Odchod do důchodu: categories whose column proportions do not differ significantly from each other at the ,05 level.

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-	12,279 ^a	9	,198
Likelihood Ratio	12,853	9	,169
Linear-by-Linear Association	,426	1	,514
N of Valid	775		

a. 6 cells (37,5%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 1,01.

Zdroj: Šetření „Faktory odchodu do důchodu“, 2017

U analýzy závislosti načasování odchodu do důchodu a rodinného stavu vstupuje skutečnost, kterou data poruší důležitý předpoklad použití chí-kvadrátu, a to že více než 20 % políček v tabulce má očekávanou četnost menší než 5.

3.2.3 Vazba nemocnosti a časování starobního důchodu

Tabulka č. 5 **Struktura žadatelů o důchod dle načasování odchodu do důchodu a podle pracovní neschopnosti respondenta v posledních pěti letech**

Crosstabulation							
			Odchod do důchodu:				Total
			18 a více měsíců dříve	do 18 měsíců dříve	řádný starobní důchod	odložený starobní důchod	
Count	V pracovní neschopnosti během posledních 5 let	nebyl v neschopnosti	35	27	240	19	321
		byl v neschopnosti	46	55	344	11	456
	Total		81	82	584	30	777
% within Q19_regrese	V pracovní neschopnosti během posledních 5 let	nebyl v neschopnosti	10,9%	8,4%	74,8%	5,9%	100,0%
		byl v neschopnosti	10,1%	12,1%	75,4%	2,4%	100,0%
	Total		10,4%	10,6%	75,2%	3,9%	100,0%
Sign Scheme	V pracovní neschopnosti během posledních 5 let	nebyl v neschopnosti	o	o	o	+	
		byl v neschopnosti	o	o	o	-	

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	8,510 ^a	3	,037
Likelihood Ratio	8,458	3	,037
Linear-by-Linear Association	1,184	1	,277
N of Valid Cases	777		

a. 0 cells (0,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 12,39.

Zdroj: Šetření „Faktory odchodu do důchodu“, 2017

Žadatelova pracovní neschopnost delší než 1 měsíc v posledních 5 letech má vliv především na odchod do odloženého starobního důchodu. Pokud žadatel nebyl v posledních 5 letech nemocen, pak je pravděpodobné, že se rozhodne spíše pro odložený starobní důchod.

3.2.4 Vazba nezaměstnanosti a časování starobního důchodu

Tabulka č. 6 **Struktura žadatelů o důchod dle načasování odchodu do důchodu a podle doby strávené v evidenci úřadu práce v posledních pěti letech**

V evidenci úřadu práce během posledních 5 let * Odchod do důchodu: Crosstabulation							
			Odchod do důchodu:				Total
			18 a více měsíců dříve	do 18 měsíců dříve	řádný starobní důchod	odložený starobní důchod	
Count	V evidenci úřadu práce během posledních 5 let	nebyl v evidenci	44 _a	49 _a	451 _b	30 _c	574
		1-12 měsíců	21 _a	25 _a	75 _b	0 _b	121
	13 měsíců a více	16 _a	8 _a	58 _a	0 _a	82	
	Total	81	82	584	30	777	
% within V evidenci úřadu práce během posledních 5 let	V evidenci úřadu práce během posledních 5 let	nebyl v evidenci	7,7%	8,5%	78,6%	5,2%	100,0%
		1-12 měsíců	17,4%	20,7%	62,0%	0,0%	100,0%
	13 měsíců a více	19,5%	9,8%	70,7%	0,0%	100,0%	
	Total	10,4%	10,6%	75,2%	3,9%	100,0%	
Sign Scheme	V evidenci úřadu práce během posledních 5 let	nebyl v evidenci	---	--	+++	+++	
		1-12 měsíců	++	+++	---	-	
	13 měsíců a více	++	o	o	o		
	Total						

Each subscript letter denotes a subset of Odchod do důchodu: categories whose column proportions do not differ significantly from each other at the ,05 level.

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	44,746 ^a	6	,000
Likelihood Ratio	48,198	6	,000
Linear-by-Linear Association	28,039	1	,000
N of Valid Cases	777		

a. 2 cells (16,7%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 3,17.

Zdroj: Šetření „Faktory odchodu do důchodu“, 2017

V analýze načasování odchodu do důchodu a doby, kterou respondent v posledních pěti letech strávil v evidenci úřadu práce, lze vysledovat závislost. Pokud respondent (žadatel o důchod) nějaký čas v evidenci úřadu práce byl, pak lze předpokládat, že se bude snažit odejít do předčasného důchodu. Naopak, u respondentů, kteří na úřadu práce v posledních 5 letech nebyli, se dá očekávat odchod do důchodu v řádném termínu nebo pozdějším termínu. Opět je však potřeba upozornit, že téměř 17 % políček obsahuje četnosti nižší než 5.

3.2.5 Vazba ekonomického statusu a časování starobního důchodu

Tabulka č 7 **Struktura žadatelů o důchod dle načasování odchodu do důchodu a podle ekonomického statusu respondenta v době dotazování (3/2017)**

Status * Odchod do důchodu: Crosstabulation							
			Odchod do důchodu:				Total
			18 a více měsíců dříve	do 18 měsíců dříve	řádný starobní důchod	odložený starobní důchod	
Count	Status	Zaměstnanec	33 _a	49 _{a,b}	372 _b	18 _{a,b}	472
		OSVČ	21 _a	13 _a	131 _a	10 _a	175
		Nezaměstnaná/ý	24 _a	19 _{a,b}	68 _c	1 _{b,c}	112
	Total	78	81	571	29	759	
% within Status	Status	Zaměstnanec	7,0%	10,4%	78,8%	3,8%	100,0%
		OSVČ	12,0%	7,4%	74,9%	5,7%	100,0%
		Nezaměstnaná/ý	21,4%	17,0%	60,7%	,9%	100,0%
	Total	10,3%	10,7%	75,2%	3,8%	100,0%	
Sign Scheme	Status	Zaměstnanec	---	o	++	o	
		OSVČ	o	o	o	o	
		Nezaměstnaná/ý	+++	+	---	o	
	Total						

Each subscript letter denotes a subset of Odchod do důchodu: categories whose column proportions do not differ significantly from each other at the .05 level.

Chi-Square Tests			
	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	33,035 ^a	6	,000
Likelihood Ratio	31,081	6	,000
Linear-by-Linear Association	23,003	1	,000
N of Valid Cases	759		

a. 1 cells (8,3%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 4.28.

Zdroj: Šetření „Faktory odchodu do důchodu“, 2017

Z výsledků analýzy lze předpokládat, že se načasování odchodu do důchodu mění v závislosti na ekonomickém statusu v době šetření (březen - duben 2017). Zamítneme tedy hypotézu o neexistenci vztahu mezi ekonomickou aktivitou a načasováním odchodu do důchodu.

3.2.6 Vazba povolání a časování starobního důchodu

Tabulka č. 8 **Struktura žadatelů o důchod dle načasování odchodu do důchodu a podle oboru zaměstnání¹ respondenta v době dotazování (3/2017)**

Obor činnosti * Odchod do důchodu: Crosstabulation							
		Odchod do důchodu:				Total	
		18 a více měsíců dříve	do 18 měsíců dříve	řádný starobní důchod	odložený starobní důchod		
Count	Obor činnosti	odborné a vyšší pozice	9	19	114	13	155
		úřednické profese	7	9	83	2	101
		práce ve službách	17	11	87	3	118
		dělnické profese	31	30	218	8	287
		ekonomicky neaktivní	17	13	82	4	116
	Total	81	82	584	30	777	
% within Obor činnosti	Obor činnosti	odborné a vyšší pozice	5,8%	12,3%	73,5%	8,4%	100,0%
		úřednické profese	6,9%	8,9%	82,2%	2,0%	100,0%
		práce ve službách	14,4%	9,3%	73,7%	2,5%	100,0%
		dělnické profese	10,8%	10,5%	76,0%	2,8%	100,0%
		ekonomicky neaktivní	14,7%	11,2%	70,7%	3,4%	100,0%
	Total	10,4%	10,6%	75,2%	3,9%	100,0%	
Sign Scheme	Obor činnosti	odborné a vyšší pozice	-	o	o	++	
		úřednické profese	o	o	o	o	
		práce ve službách	o	o	o	o	
		dělnické profese	o	o	o	o	
		ekonomicky neaktivní	o	o	o	o	
	Total						

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	20,752 ^a	12	,054
Likelihood Ratio	19,378	12	,080
Linear-by-Linear Association	7,172	1	,007
N of Valid Cases	777		

a. 3 cells (15,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 3,90.

- ¹ Kódovaná otázka dle dotazníku, která vychází z oborů ISCO:
- 0) Zaměstnanci v ozbrojených silách (generálové, poddůstojníci, vojáci z povolání)
 - 1) Vedoucí a řídicí pracovníci + zákonodárci (např. starosta, poslanec, ředitel, jednatel, náměstek a top management)
 - 2) Specialisté (např. učitelé, architekt, umělec, hlavní účetní, právník, novinář, vědec, samostatný stavební inženýr, překladatel, grafik)
 - 3) Odborné a technické pozice (mířtři, pilot, stavební technik, laborant, záchranář, šéfkuchař, celník, detektiv / kriminalista, nákupčí, zdravotní sestra)
 - 4) Úřední práce (např. asistentka, účetní, bankovní úředník, knihovník, recepční)
 - 5) Obchod (např. prodavačka, pokladní, model/ka, prodejce, obsluha čerpací stanice)
 - 6) Služby (např. kadeřník, číšník, kuchař, masér, pohřební služba, ošetřovatel, hasič, policista)
 - 7) Řemeslníci a opraváři (např. zedník, elektrikář, švadlena, instalatér, klenotník, truhlář)
 - 8) Dělník, obsluha strojů, řidič (např. řidič autobusu, obsluha strojů obecně, traktorista, jeřábník, strojvedoucí)
 - 9) Nekvalifikovaný pracovník (např. vrátný, uklízečka, pomocný pracovník)
 - 10) Pracovník v zemědělství (např. zahradník, rybář, farmář, chovatel, pěstitel, lesník)
 - 95) NEPRACUJI
- Odborné pozice – obor činnosti – zaměstnanci v ozbrojených silách, specialisté a odborné a technické pozice
 Úřednické profese – vedoucí a řídicí pracovníci, úřední práce
 Práce ve službách – obchod a služby
 Dělnické profese – řemeslníci a opraváři, dělníci a obsluha strojů, nekvalifikovaní pracovníci a pracovníci v zemědělství

Zdroj: Šetření „Faktory odchodu do důchodu“, 2017

V analýze struktury žadatelů o důchod podle oblasti zaměstnání respondenta a načasování rozhodnutí žadatele o odchodu do důchodu nelze ze získaných dat na základě výsledku testu chí-kvadrátu jednoznačně určit závislost.

3.2.7 Vazba výše příjmu a časování starobního důchodu

Tabulka č. 9 **Struktura žadatelů o důchod dle načasování odchodu do důchodu a podle hlavního důvodu odchodu do důchodu dle deklaraace respondenta**

Výše osobního měsíčního čistého příjmu : V současnosti (v Kč) * Odchod do důchodu: Crosstabulation							
			Odchod do důchodu:				Total
			18 a více měsíců dříve	do 18 měsíců dříve	řádný starobní důchod	odložený starobní důchod	
Count	Výše osobního měsíčního čistého příjmu :	do 10 000 Kč	29	24	131	6	190
		10 000 - 20 000 Kč	34	43	266	10	353
		nad 20 000 Kč	11	7	143	13	174
		Total	74	74	540	29	717
% within V současnosti (v	Výše osobního měsíčního čistého příjmu :	do 10 000 Kč	15,3%	12,6%	68,9%	3,2%	100,0%
		10 000 - 20 000 Kč	9,6%	12,2%	75,4%	2,8%	100,0%
		nad 20 000 Kč	6,3%	4,0%	82,2%	7,5%	100,0%
		Total	10,3%	10,3%	75,3%	4,0%	100,0%
Sign Scheme	Výše osobního měsíčního čistého příjmu :	do 10 000 Kč	++	o	-	o	
		10 000 - 20 000 Kč	o	o	o	o	
		nad 20 000 Kč	-	--	+	++	
		Total					

Chi-Square Tests			
	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	25,024 ^a	6	,000
Likelihood Ratio	25,950	6	,000
Linear-by-Linear Association	17,598	1	,000
N of Valid Cases	717		

a. 0 cells (0,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 7,04.

Zdroj: Šetření „Faktory odchodu do důchodu“, 2017

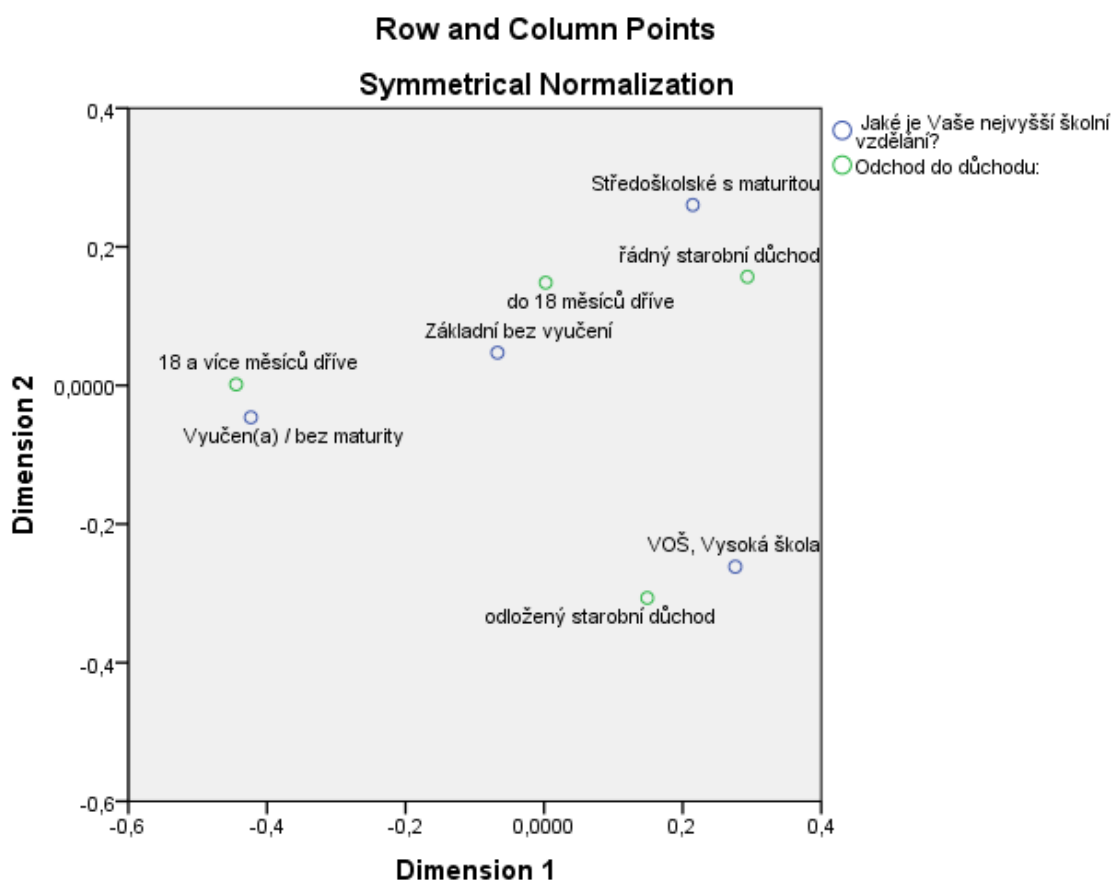
Při analýze žadatelů z hlediska jejich měsíčního příjmu a odchodu do důchodu vychází, že respondenti s nižším příjmem volí raději odchod do předčasného důchodu. Naopak, žadatelé s nadprůměrnými příjmy raději volí řádný či odložený odchod do důchodu.

3.3 Korespondenční analýza

Pro ověření výsledku předchozího testování byla provedena ještě korespondenční analýza,² která odhalí preferovaný typ důchodu u jednotlivých skupin respondentů. Korespondenční analýza byla použita pouze u proměnných, jejichž kategorie nabývají 3 a více hodnot.

3.3.1 Vazba vzdělání a časování starobního důchodu

Obr. č. 1 Korespondenční mapa řádkových a sloupcových profilů³ - odchod do důchodu a vzdělání respondenta

Zdroj: Šetření „Faktory odchodu do důchodu“, 2017

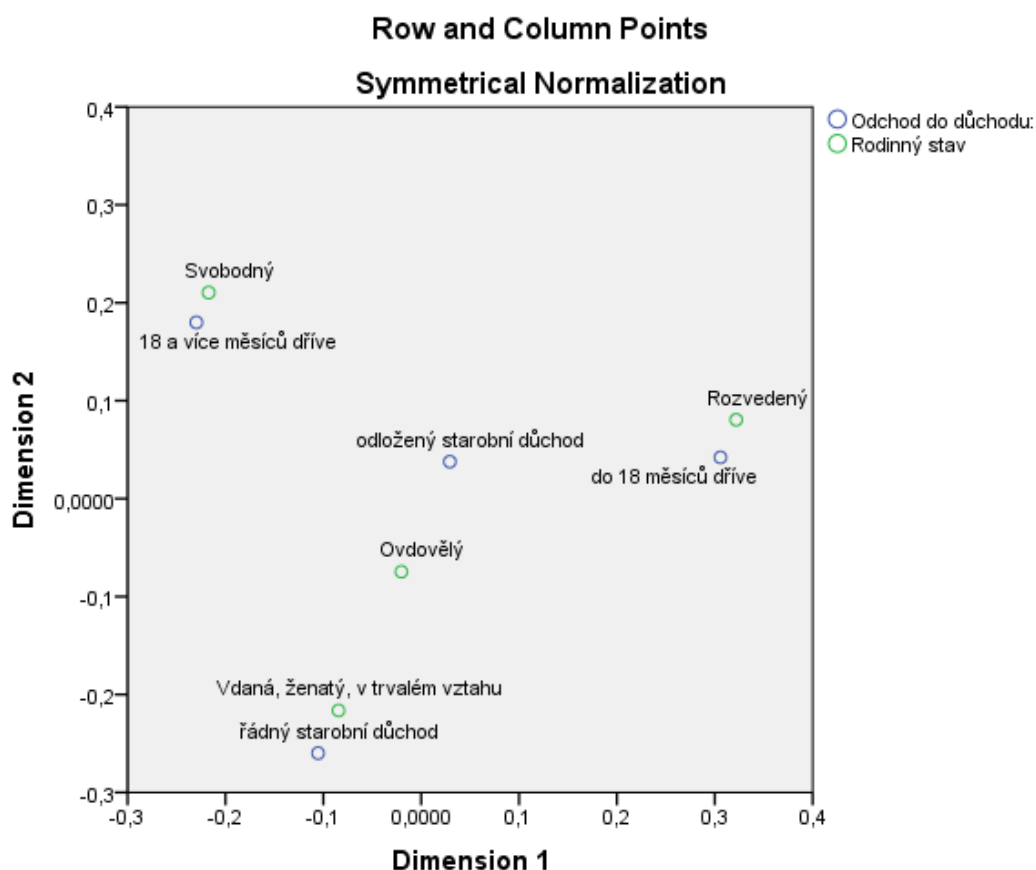
² Korespondenční analýza (CA, *correspondence analysis*) je nástrojem pro analýzu vztahů proměnných uspořádaných do kontingenční tabulky. V korespondenční analýze sledujeme vztahy mezi jednotlivými kategoriemi dvou kategoriálních proměnných. Výsledkem analýzy je tzv. korespondenční mapa představující osy redukovaného souřadného systému, ve kterém jsou graficky zobrazeny jednotlivé kategorie obou proměnných.

³ Vypočítané pomocí metody korespondenční analýzy, zobrazeny euklidovské vzdálenosti.

Z výše uvedeného obrázku je patrné, že k odloženému starobnímu důchodu inklinují především žadatelé s vysokoškolským vzděláním. Naopak, co nejdříve odchází do důchodu, a to o více než 18 měsíců před řádným termínem, především žadatelé s výučním listem.

3.3.2 Vazba rodinného stavu a časování starobního důchodu

Obr. č. 2 Korespondenční mapa řádkových a sloupcových profilů – odchod do důchodu a rodinný stav

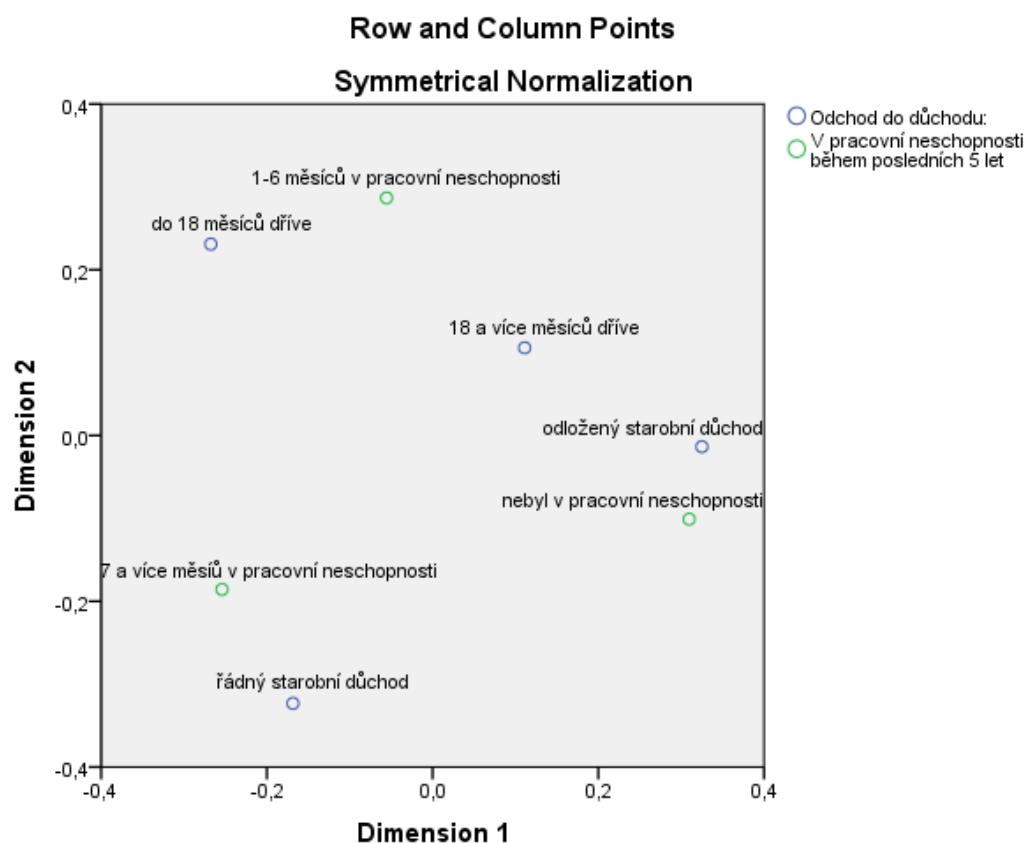

Zdroj: Šetření „Faktory odchodu do důchodu“, 2017

Vliv na odchod do důchodu má rovněž rodinný stav respondenta - žadatele. Pokud respondent žije v manželství, pak je pravděpodobnější, že se rozhodne spíše pro odchod do řádného starobního důchodu. Naopak, svobodní raději odcházejí do důchodu předčasného.

3.3.3 Vazba nemocnosti a časování starobního důchodu

Obr. č. 3 Korespondenční mapa řádkových a sloupcových profilů - odchod do důchodu, délka pracovní neschopnosti v posledních 5 letech

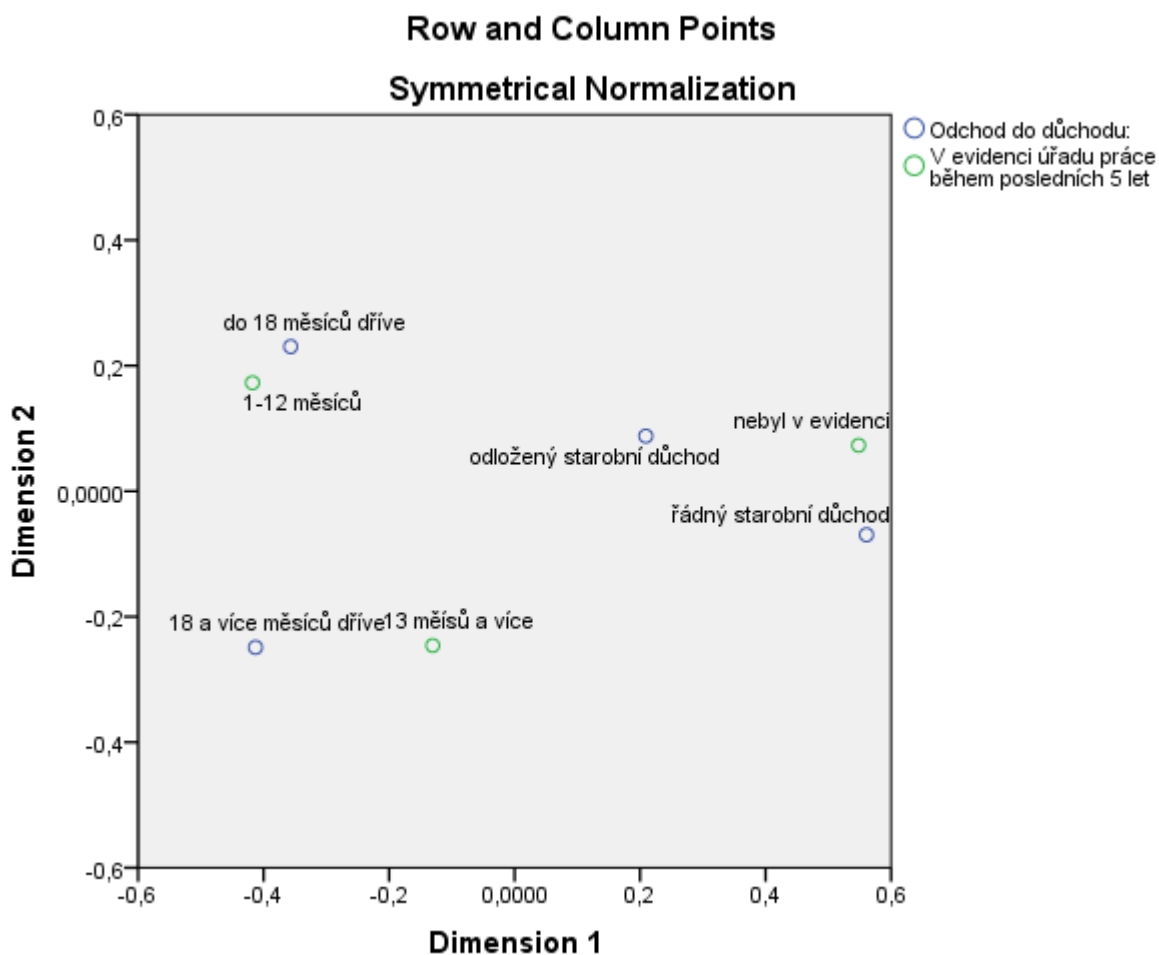

Zdroj: Šetření „Faktory odchodu do důchodu“, 2017

Vliv délky pracovní neschopnosti v posledních 5 letech na odchod do důchodu se pomocí korespondenční analýzy nepodařilo přesvědčivě prokázat. Z obrázku je možné vyčíst „blízkost“ odchodu do odloženého důchodu u žadatelů, kteří v posledních 5 letech práceneschopní nebyli.

3.3.4 Vazba nezaměstnanosti a časování starobního důchodu

Obr. č. 4 Korespondenční mapa řádkových a sloupcových profilů – odchod do důchodu a doba strávená v evidenci úřadu práce v posledních 5 letech

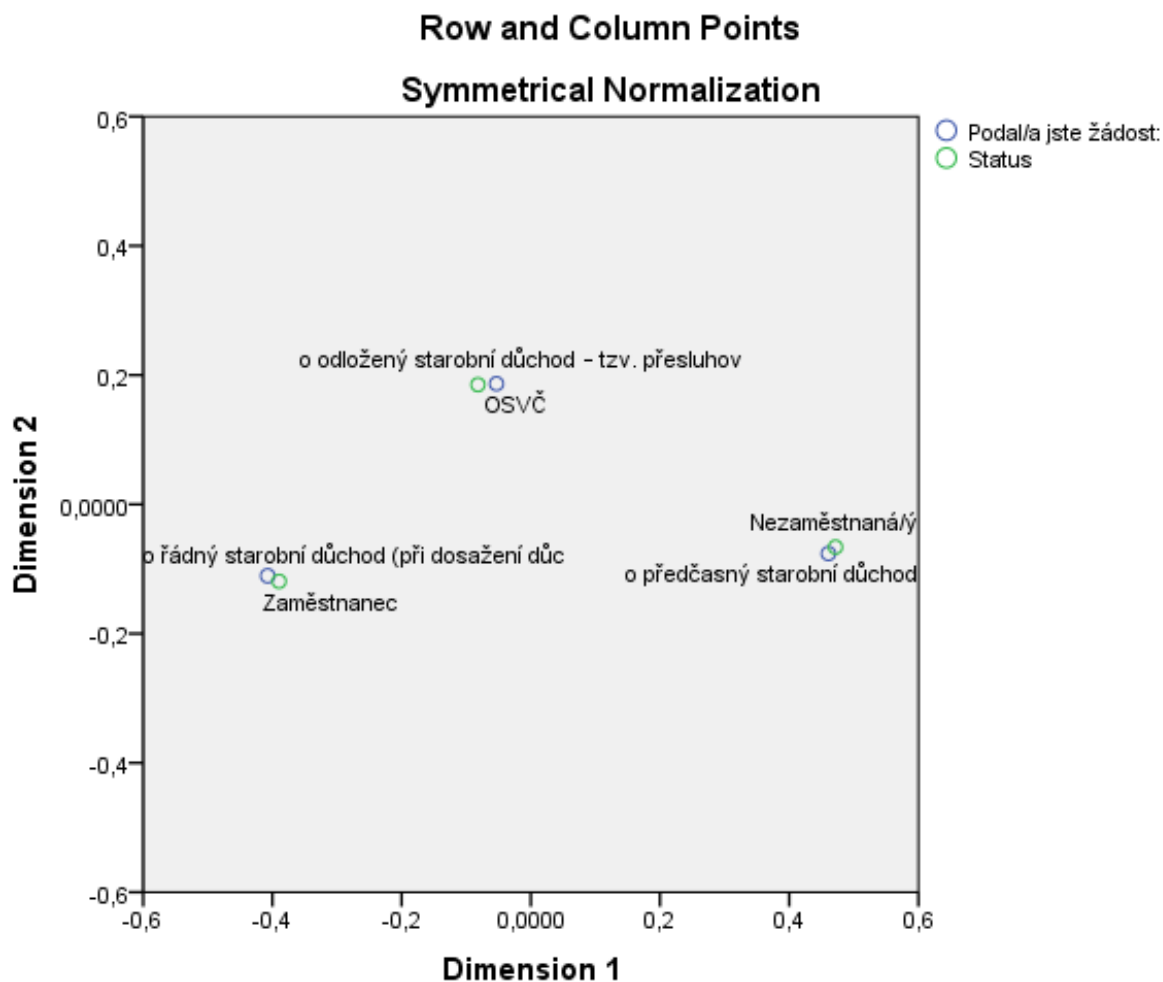

Zdroj: Šetření „Faktory odchodu do důchodu“, 2017

Z analýzy vlivu doby strávené na úřadu práce v posledních 5 letech a typem žádaného důchodu lze vyvodit, že žadatelé, kteří alespoň nějakou dobu na úřadu práce byli, žádají o předčasný důchod.

3.3.5 Vazba ekonomického statusu a časování starobního důchodu

Obr. č. 5 Korespondenční mapa řádkových a sloupcových profilů – odchod do důchodu a ekonomický status respondenta

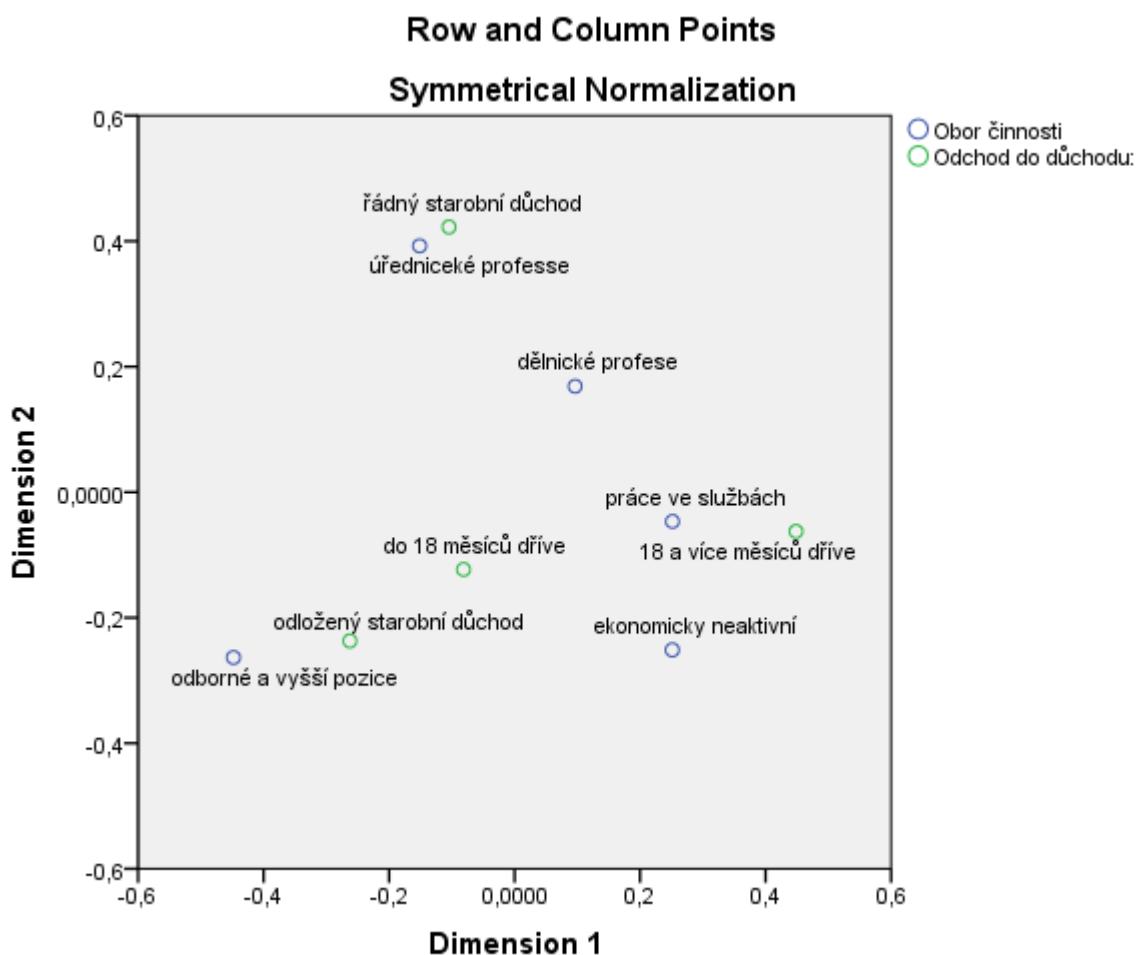

Zdroj: Šetření „Faktory odchodu do důchodu“, 2017

Při pohledu na žadatele o důchod z pohledu ekonomického statusu v době, kdy byl prováděn sběr dat, tak lze očekávat, že zaměstnanci se přiklánějí hlavně k odchodu do řádného starobního důchodu, OSVČ zase přesluhují a žádají o odložený starobní důchod.

3.3.6 Vazba povolání a časování starobního důchodu

Obr. č. 6 Korespondenční mapa řádkových a sloupcových profilů – odchod do důchodu a povolání respondenta - žadatele

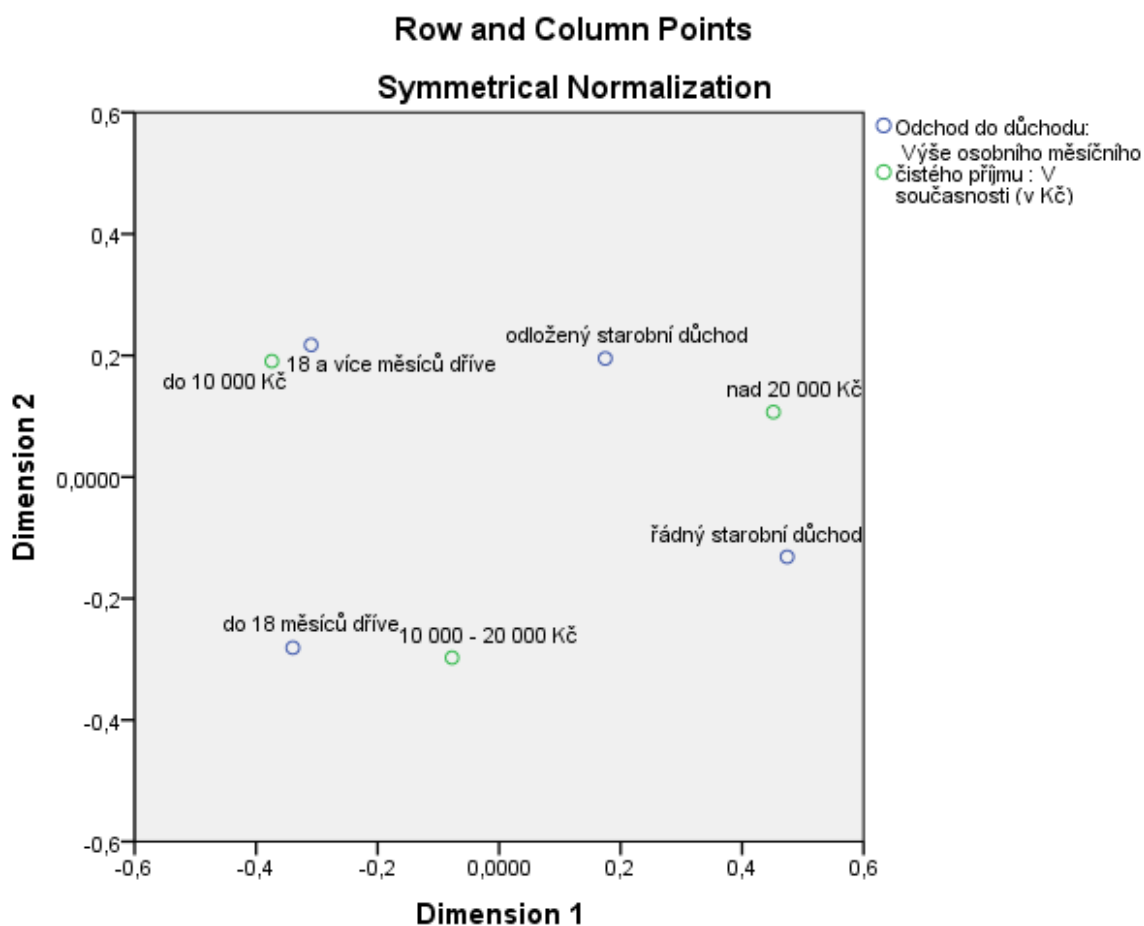

Zdroj: Šetření „Faktory odchodu do důchodu“, 2017

U povolání platí, že čím více odborná pozice, tím později žadatelé odcházejí do důchodu později. Žadatelé, pracující na vyšších pozicích mají tendenci odcházet spíše do odloženého starobního důchodu, lidé zastávající úřednické professe dávají přednost řádnému odchodu do důchodu po dosažení důchodového věku.

3.3.7 Vazba výše příjmu a časování starobního důchodu

Obr. č. 7 Korespondenční mapa řádkových a sloupcových profilů - odchod do důchodu a výše osobního měsíčního příjmu respondenta - žadatele

Zdroj: Šetření „Faktory odchodu do důchodu“, 2017

I metoda korespondenční analýzy potvrdila vztah mezi příjmem a odchodem do důchodu. Nízkopříjmový žadatelé volí častěji odchod do předčasného důchodu.

3.4 Logistická regrese

Další metoda, využitá k analýze odchodu do důchodu byla využita logistická regrese. Nejprve bylo potřeba připravit data do požadovaného formátu, kdy byly proměnné typ žadaného důchodu a sociodemografické charakteristiky, resp. vysvětlující proměnné, respondentů převedeny na binární proměnné (hodnota „0“, kdy jev nenastal a hodnota „1“, kdy ke zkoumanému jevu došlo).

3.4.1 Vazba vzdělání a časování starobního důchodu

Tabulka č. 10 **Regresní model (charakteristiky vztahu mezi odchodem do předčasného důchodu a dosaženým vzděláním)**

Variables in the Equation						
	B	S.E.	Wald	df	Sig.	Exp(B)
Step 1 ^a Vzdělání – základní a vyučené	,405	,168	5,813	1	,016	1,500
Constant	-1,390	,127	119,015	1	,000	,249

a. Variable(s) entered on step 1: Vzdělání – základní a vyučené.

Variables in the Equation						
	B	S.E.	Wald	df	Sig.	Exp(B)
Step 1 ^a Vzdělání – s maturitou a vysokoškolské	-,399	,168	5,628	1	,018	,671
Constant	-,987	,110	80,975	1	,000	,373

a. Variable(s) entered on step 1: maturita_vs.

Zdroj: Šetření „Faktory odchodu do důchodu“, 2017

Vztah mezi odchodem do předčasného důchodu a vzděláním lze vysvětlit tak, že pokud bude o důchod žádat respondent se základním vzděláním, respektive výčním listem, dalo by se předpokládat, že bude 1,5krát vyšší šance, že zažádá o předčasný důchod než žadatel s vyšším vzděláním (vysokoškolské, či vyšší odborné). Naopak, u žadatelů se středoškolským vzděláním s maturitou a vysokoškolským vzděláním je šance k odchodu do důchodu 0,7x nižší než u žadatelů s dosaženým nižším vzděláním.

3.4.2 Vazba rodinného stavu a časování starobního důchodu

Tabulka č. 11 **Regresní model (charakteristiky vztahu mezi odchodem do předčasného důchodu a rodinným stavem)**

		Variables in the Equation					
		B	S.E.	Wald	df	Sig.	Exp(B)
Step 1 ^a	Svobodní	,649	,388	2,794	1	,095	1,914
	Constant	-1,196	,085	197,544	1	,000	,303

a. Variable(s) entered on step 1: svobodni.

		Variables in the Equation					
		B	S.E.	Wald	df	Sig.	Exp(B)
Step 1 ^a	Žijící ve vztahu	-,369	,177	4,361	1	,037	,691
	Constant	-,913	,145	39,884	1	,000	,401

a. Variable(s) entered on step 1: vevztahu.

		Variables in the Equation					
		B	S.E.	Wald	df	Sig.	Exp(B)
Step 1 ^a	Ovdovělí	-,120	,367	,106	1	,744	,887
	Constant	-1,161	,085	185,817	1	,000	,313

a. Variable(s) entered on step 1: ovdoveli.

		Variables in the Equation					
		B	S.E.	Wald	df	Sig.	Exp(B)
Step 1 ^a	Rozvedení	,374	,199	3,522	1	,061	1,454
	Constant	-1,246	,094	174,775	1	,000	,288

a. Variable(s) entered on step 1: rozvedeni.

Zdroj: Šetření „Faktory odchodu do důchodu“, 2017

Z výsledků analýzy nelze jednoznačně prokázat závislost (sign. > 0.05) mezi odchodem do předčasného důchodu a rodinným stavem respondenta. Jedině u žadatelů, kteří žijí v trvalém vztahu, je možné uvažovat 0,69x nižší pravděpodobnost odchodu do předčasného důchodu než ostatní žadatelé.

3.4.3 Vazba nemocnosti a časování starobního důchodu

Tabulka č. 12 **Regresní model (charakteristiky vztahu mezi odchodem do předčasného důchodu a zda byl v pracovní neschopnosti alespoň 1 měsíc v posledních 5 letech)**

		B	S.E.	Wald	df	Sig.	Exp(B)
Step 1 ^a	Byl v pracovní neschopnosti alespoň 1 měsíc v posledních 5 letech	,300	,172	3,040	1	,081	1,350
	Constant	-1,352	,137	97,319	1	,000	,259

a. Variable(s) entered on step 1: Byl v pracovní neschopnosti alespoň 1 měsíc v posledních 5 letech.

Zdroj: Šetření „Faktory odchodu do důchodu“, 2017

Z výsledků analýzy nelze jednoznačně prokázat závislost (sign. > 0.05) mezi odchodem do předčasného důchodu a pracovní neschopností v délce alespoň jednoho měsíce v posledních 5 letech před podáním žádosti o důchod.

3.4.4 Vazba nezaměstnanosti a časování starobního důchodu

Tabulka č. 13 **Regresní model (charakteristiky vztahu mezi odchodem do předčasného důchodu a zda byl v evidenci úřadu práce alespoň 1 měsíc v posledních 5 letech)**

		B	S.E.	Wald	df	Sig.	Exp(B)
Step 1 ^a	Byl v evidenci úřadu práce alespoň 1 měsíc v posledních 5 letech	,958	,176	29,505	1	,000	2,607
	Constant	-1,466	,105	193,916	1	,000	,231

a. Variable(s) entered on step 1: Byl v pracovní neschopnosti alespoň 1 měsíc v posledních 5 letech.

Zdroj: Šetření „Faktory odchodu do důchodu“, 2017

Pokud byl žadatel o důchod v evidenci úřadu práce alespoň 1 měsíc v posledních 5 letech, pak se dá očekávat 2,6krát vyšší pravděpodobnost, že bude chtít odejít do předčasného důchodu, na rozdíl od žadatelů, kteří v evidenci úřadu práce nebyli.

3.4.5 Vazba ekonomického statusu a časování starobního důchodu

Tabulka č. 14 **Regresní model (charakteristiky vztahu mezi odchodem do předčasného důchodu a ekonomickým statutem⁴**

		Variables in the Equation					
		B	S.E.	Wald	df	Sig.	Exp(B)
Step 1 ^a	Nezaměstnaný	,947	,211	20,132	1	,000	2,578
	Constant	-1,331	,094	201,780	1	,000	,264

a. Variable(s) entered on step 1: Ekonomicky neaktivní.

		Variables in the Equation					
		B	S.E.	Wald	df	Sig.	Exp(B)
Step 1 ^a	Zaměstnanec	-,418	,168	6,230	1	,013	,658
	Constant	-,923	,125	54,263	1	,000	,397

a. Variable(s) entered on step 1: zamestnanec.

		Variables in the Equation					
		B	S.E.	Wald	df	Sig.	Exp(B)
Step 1 ^a	OSVČ	-,183	,205	,792	1	,373	,833
	Constant	-1,129	,093	147,266	1	,000	,323

a. Variable(s) entered on step 1: osvč.

Zdroj: Šetření „Faktory odchodu do důchodu“, 2017

Dle výše uvedeného výsledku o vztahu mezi odchodem do předčasného důchodu a ekonomického statusu v době provádění šetření můžeme říci, že pokud přijde na OSSZ žádat o důchod klient, který je v době podání žádosti nezaměstnaný, pak bude šance, že zažádá o předčasný důchod, 2,5krát větší, než když žádá o důchod klient v zaměstnaneckém poměru. Pro OSVČ nešel vztah v regresním modelu signifikantně prokázat.

⁴ Vysvětlivky: B – regresní koeficienty, S.E. – standardní chyba, Wald – Waldovo testové kritérium, df – stupně volnosti, Sig. – dosažená hladina významnosti. Poslední sloupec Exp(B) uvádí vliv regresních koeficientů (šanci)

3.4.6 Vazba povolání a časování starobního důchodu

Tabulka č. 15 **Regresní model (charakteristiky vztahu mezi odchodem do předčasného důchodu a povoláním**

		Variables in the Equation					
		B	S.E.	Wald	df	Sig.	Exp(B)
Step 1 ^a	Odborné pozice	-,376	,225	2,798	1	,094	,686
	Constant	-1,101	,091	147,269	1	,000	,333

a. Variable(s) entered on step 1: odborne_pozice.

		Variables in the Equation					
		B	S.E.	Wald	df	Sig.	Exp(B)
Step 1 ^a	Úřednické profese	-,263	,259	1,029	1	,310	,769
	Constant	-1,135	,088	165,792	1	,000	,321

a. Variable(s) entered on step 1: urednici.

		Variables in the Equation					
		B	S.E.	Wald	df	Sig.	Exp(B)
Step 1 ^a	Práce ve službách	,232	,221	1,101	1	,294	1,261
	Constant	-1,205	,091	175,483	1	,000	,300

a. Variable(s) entered on step 1: sluzby.

		Variables in the Equation					
		B	S.E.	Wald	df	Sig.	Exp(B)
Step 1 ^a	Dělnické profese	,016	,172	,008	1	,927	1,016
	Constant	-1,174	,104	126,219	1	,000	,309

a. Variable(s) entered on step 1: delnici.

Zdroj: Šetření „Faktory odchodu do důchodu“, 2017

Podle výše uvedených výsledků logistické regrese mezi kategorií zaměstnání (převažujícím oborem zaměstnání) a odchodem do předčasného důchodu nelze jednoznačně určit vztah.

3.4.7 Vazba výše příjmu a časování starobního důchodu

Tabulka č. 16 **Regresní model (charakteristiky vztahu mezi odchodem do předčasného důchodu a osobním měsíčním čistým příjmem respondenta)**

Variables in the Equation						
	B	S.E.	Wald	df	Sig.	Exp(B)
Step 1 ^a do10000	,539	,182	8,770	1	,003	1,714
Constant	-1,315	,100	174,641	1	,000	,268

a. Variable(s) entered on step 1: do10000.

Variables in the Equation						
	B	S.E.	Wald	df	Sig.	Exp(B)
Step 1 ^a do20000	,129	,166	,607	1	,436	1,138
Constant	-1,228	,114	115,456	1	,000	,293

a. Variable(s) entered on step 1: do20000.

Variables in the Equation						
	B	S.E.	Wald	df	Sig.	Exp(B)
Step 1 ^a nad20000	-1,014	,249	16,567	1	,000	,363
Constant	-,991	,090	121,777	1	,000	,371

a. Variable(s) entered on step 1: nad20000.

Zdroj: Šetření „Faktory odchodu do důchodu“, 2017

Z výsledků regresní analýzy nelze jednoznačně prokázat závislost (sign. > 0,05) mezi odchodem do předčasného důchodu a příjmem respondenta v intervalu 10 000 - 20 000 Kč. Naopak, respondenti, kteří mají velmi nízké příjmy do 10 000 Kč, pak mají 1,7x vyšší pravděpodobnost odchodu do předčasného důchodu. U respondentů naopak s nadprůměrnými příjmy, resp. nad 20 000 Kč čistého je pak pravděpodobnost odchodu do předčasného důchodu přibližně 0,363x nižší než u jiných skupin žadatelů dle měsíčního příjmu.